

SZERKESZTETTE: NAGY DÓRA – RÁSI SZILVIA

ANYANYELVÜNK ÉS MAGYARSÁGUNK – HATÁRTALAN SZAVAINK

MAGYARSÁGKUTATÓ
INTÉZET

ANYANYELVÜNK ÉS
MAGYARSÁGUNK –
HATÁRTALAN SZAVAINK

ANYANYELVÜNK ÉS MAGYARSÁGUNK – HATÁRTALAN SZAVAINK

SZERKESZTETTE:
NAGY DÓRA – RÁSI SZILVIA

Magyarságkutató Intézet
Budapest, 2021

Az MKI szerkesztőbizottsága: Vizi László Tamás (elnök),
Fehér Bence, Katona József Álmos, Kovács Attila, Pomozi Péter,
Virág István

A kötet megjelenését az EMMI támogatta.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

© Szerzők, szerkesztők, 2021

ISBN 978-615-6117-35-9

TARTALOM

ELŐSZÓ.....	7
HATÁRTALAN TÖRTÉNETEK.....	9
A hazáért – Egy székely tiszt emlékei.....	10
Száz sorban Trianonról.....	19
Elkallódott szavak.....	24
Hazavándorlás.....	31
Ugyanolyan lenne? (részlet).....	36
A 9-es (részlet).....	39
Határtalan szerelem.....	43
EGY NYELVET BESZÉLÜNK?.....	53
Vélekedések a magyar nyelv(járások) helyzetéről.....	54
TÁJSZÓJEGYZÉK.....	61

ELŐSZÓ

A Magyarságkutató Intézet (MKI) Nyelvtervezési Kutatóközpontja a Trianon-émlékév és A magyar nyelv napja alkalmából 2020 őszén pályázatot hirdetett *Anyanyelvünk és magyarságunk – Határtalan szavaink* címmel. A felhívás 11–19 éves megszólítottjai lehetőséget kaptak arra, hogy elgondolkodjanak a hazai és határon túli nyelvhasználat alakulásáról, használati köréről, jelenkori állapotáról, rámutatva ezáltal az anyanyelv önazonosságban és közösségi létben betöltött szerepére.

Pályázni **tudományos** és **irodalmi** kategóriában lehetett. A tudományos pályamunka egy Kárpát-medencei határon túli régió magyar nyelvhasználatának szógyűjteményéből (pontosabban: 20 szóból álló szógyűjtésből) és egy arra reflektáló fogalmazásból állt. Az irodalmi kategóriában pedig a pályázat témájához szorosan kapcsolódó prózai, illetve szépirodalmi alkotással lehetett pályázni.

A bírálóbizottság tagjai a tartalmi és nyelvi szempontból legjobbnak minősített, legkreatívabb pályázatokat részesítették díjazásban. A tudományos munkák esetében döntő szereppel bírt a ritka szavak életszerű ismertetése, valamint a reflexió eredetisége, hitelessége. Az irodalmi alkotások értékelése során pedig a forma, a stílus és az esztétikai érték volt meghatározó. Az eredményhirdetésre *A magyar nyelvjárások napja* alkalmából megrendezett online konferenciasorozat harmadik napján került sor 2020. december 3-án.

Kötetünk a pályázatra beérkezett munkákba enged betekintést. A füzet három fő részre tagolódik. A *Határtalan történetek*

című fejezet válogatott irodalmi pályamunkákat tartalmaz. A novellák és az elbeszélések mellett megjelenik a vers műfaja is. A kötet második része, amelynek címe *Egy nyelvet beszélünk?*, a tudományos kategóriában beérkezett reflexiókból közöl szemelvényeket. A *Tájszójegyzék* a pályázók által gyűjtött, az adott magyarlakta Kárpát-medencei régióra jellemző kifejezéseket tartalmazza. A gyűjtésnél lehetett használni különféle adatbázisokat is, ezért egyes szavak esetében a példamondat megegyezik a forrásban közölttel, máskor viszont saját példát hoztak a pályázók.

A szerkesztés legfőbb szempontja a változatosság volt, amelynek köszönhetően mind tartalmilag, mind formailag, mind pedig műfajilag sokszínű munkát tarthat kezében a kedves olvasó. A kötet olvasószerkesztői, lektorai csak alkalmanként módosították a szövegeket (elütések, nagyobb helyesírási, grammatikai hibák javítása), hiszen cél volt az is, hogy e kötet tükrözze a diákság nyelvhasználatát, nyelvhasználati szokásait.

Bízunk abban, hogy kötetünk megjelenése hozzájárul ahhoz, hogy a pályázat által felvetett kérdések és a pályázók által megfogalmazott válaszok minél szélesebb közönséghez eljussanak.

Örömteli, hogy pályázatunk nagy népszerűségnek örvendett a fiatalok körében. Reméljük, a következő pályázat alkalmával is jó néhány diáknak lesz kedve ahhoz, hogy együtt gondolkodjunk „határtalan” nyelvünk szerepéről nemzeti identitásunkban, magyarságunkban.

Budapest, 2021. április 12.

A szerkesztők

HATÁRTALAN
TÖRTÉNETEK

BABUCS ÁDÁM KRISTÓF

A HAZÁÉRT – EGY SZÉKELY TISZT EMLÉKEI

Pár évvel ezelőtt jártunk a világ egyik legszebb táján, Székelyföldön. Utunk alkalmával megnéztük a nagyobb partiumi és székely városokat. Az egyik nap Gyergyószentmiklósra voltunk, ahol egy ismerősünknel töltöttünk el két napot, aki egy szép régi házban lakott. A megérkezésünk utáni napon kíváncsiságból felnéztünk a padlásra. Nagyon kíváncsiak voltunk, hogy milyen „kincseket” találhatunk majd odafönn a poros és pókhálós helyiségben. Mikor felértünk, sok mindent nem láttunk a portól, de miután egy kicsit beljebb mentünk, megpillantottam egy régi ládát, odamentem, majd fürkészően kinyitottam. Megdöbbenésemre a ládában találtam egy khaki és egy fehér színű zubbonyt kitüntetésekkel, egy kardot s egy szép bőrkötésű, tintaceruzával írt naplót, amelyben a következők álltak:

A nevem: vitéz Medve János, lófő család sarjaként születtem 1900. június 18-án Gyergyószentmiklóson, és reformátusnak kereszteltek.

A Nagy Háború kitörésekor még gimnazista voltam, 1918 tavaszán tettem hadiérettségit, s régi vágyam teljesült, amikor a székelyudvarhelyi 82-es székely ezredbe vettek fel önkéntesnek. Gyorstalpalón végeztem el a tartalékos tiszti iskolát, így kerültem ki hadapródként az olasz frontra. Amikor megindult az antant támadása, elfogyott a lőszerünk, nem volt mit ennünk, így kénytelenek voltunk visszavonulni. 1918. november 3-án kihirdették a fegyverszünetet, és ezredünk angol fogságba esett, ahonnan pár katonámmal sikerült megszöknöm.

Kalands úton értünk Ausztriába, ahol több alkalommal kellett fegyverrel fenyegetődnünk, hogy a forradalmi csöcselék ne vegye el a felszerelésünket. November végén értünk Budapestre, ahol „nem akartak több katonát látni”. Tanakodtam, mitévő legyek. Hazajutni nem tudtam, így december végén beálltam a Kolozsváron Kratochvil Károly ezredes által szerveződő Székely Hadosztályba. Büszkén hordtuk székely sapkajelvényünket, s 1919. április végéig egyedül tartóztattuk fel az Erdélybe betörő bocskoros oláh rablóhordát. A vörösök ferde szemmel néztek ránk, utánpótlást nem kaptunk, s a két tűz közé került hadosztályunk 1919. április 26-án Demecsernél megadta magát a románoknak. Azok nem tartották be a szavukat, és nem engedtek el, hanem fogságba vetettek minket, így én is a brassói fellegvárba kerültem a többi tiszttel együtt. A perig börtönben ültem, ahol találkoztam egy bizonyos Hautzinger (később Jányra magyarosította a nevét)

Gusztáv századossal, aki később a magyar királyi 2. honvédhadsereg parancsnoka volt a Donnál. A román hadbíróság gyergyószentmiklósiként elítélt, kiutasítottak Erdély területéről, s még a családomtól sem tudtam elköszönni. A börtönben az a szóbeszéd járta, hogy egy franciaországi kastélyban az antantországok tanácskoztak a háború vesztes feleinek megbüntetéséről. A félelem ott volt mindegyikünkben, hisz senki sem tudta biztosan, hogy a hírek igazak-e, vagy csak az oláhok rémisztgettek ily borzalmas álhírekkel. Egy júniusi napon megtudtuk, hogy június 4-én délután fél 5 után 2 perccel Benárd Ágoston és Drasche-Lázár Alfréd aláírta a békeszerződést, amely megpecsételte hazánk sorsát. Hazánk területének 67%-át idegen kézre adták, s több millió magyar testvérünk fölött húzták át a határt a megkérdezésük nélkül. Mindezekén túl megtudtuk azt is, hogy a konferenciára nem voltak meghíva a magyar követek, így nem is nagyon sorolhattunk fel ellenérveket. 1920. január 16-án azonban egy szálfatermetű arisztokrata, a „gótikus katedrálisként” jellemzett gróf Apponyi Albert megpróbálta jobb belátásra bírni a nyertes országokat. Beszédében felhívta a figyelmet arra, hogy Magyarország földrajzi adottságait tekintve egységet alkot, s kár lenne ezt felbomlasztani. Arra is kitért, hogy mi számtalanszor megvédtük Európa keleti határait, mi voltunk az utolsó keresztény védőbástya, amely fel tartóztatta a vad török hódítókat, valamint azt kérte a nyertesektől, hogy ha mégis az elcsatolás mellett döntenek, akkor legalább azt engedjék meg az adott terület lakosságának, hogy saját maguk dönthessenek arról, hogy melyik országhoz tartozzanak, lehessen népszavazást tartani. Beszéde süket fülekre talált. Miután letelt a

rabságom, a románok az új határhoz vittek, és Ártándnál kiraktak minket, búcsúzól azt mondták, hogy soha többet nem mehetünk vissza a szülőföldünkre, mert az már „Romania Mare” része, és nekünk ott semmi keresnivalónk nincsen. A vonattól gyalog haladtunk tovább, s egyszer csak hirtelen két lovas csendőrrel találkoztunk, akik bekísértek minket az őrsre, majd a csendőrőrsparancsnok segítségével kerültünk vissza a székesfővárosba.

Budapestre érkezésünk után első dolgom volt, hogy jelentkezek az új Nemzeti Hadseregbe, mert hittem, fegyverrel fogjuk visszaszerezni Erdélyt. Ott voltam a Rongyos Gárda tagjaként az 1921. augusztus 28-tól október 31-ig tartó nyugat-magyarországi harcokban, ahol a legendás „oláhölő”, Maderspach Viktor szakszába kerültem, s velük vettem részt az első ágfalvi, majd a pinkafői csatában, ahol húsz bajtársammal és a horvát lakosság segítségével vertünk vissza több mint 200 osztrák csendőrt. Küzdelmünk és hősi halottjaink nem voltak hiábavalók, népszavazásra került sor, amelynek eredményeként Sopron nem került osztrák kézre, és nem lett Ödenburg a neve. Ezzel megmutattuk az antantnak, hogy nem adjuk fel a küzdelmet harc nélkül, és nem hagyjuk szó nélkül azt, hogy a beleegyezésünk nélkül húzták át a határt.

A Nemzeti Hadseregből átalakult magyar Királyi Honvédségben folytattam szolgálatomat mint hivatásos tüzér százados, elvégeztem a vezérkari képzést. 1936-ban a Legfelsőbb Hadúr, vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó úr nemzetvédő cselekedetimért vitézzé avatott. Szépen haladtam előre a ranglétrán, s 1938-ban már megkaptam alezredesi rendfokozatomat. A remény első sugarai északon mutatkoztak ez évben, amikor is német és

olasz segítséggel 1938. november 2-án visszakaptunk majd' tizenkétezer négyzetkilométer területet Felvidék déli részéből. Pár nap múlva már teljes fegyverzetben vártuk a menetparancsot, hogy elinduljunk újra birtokba venni drága Felvidékünket. Leírhatatlan örömben volt részünk, mikor Esztergomból a visszatért Párkányba mentünk át, ahol akkor már a fekete kakastollas csendőreink „híven, becsülettel és vitézül” örködtek a rend felett. Nagyon nagy öröm volt 20 év után újra a keblünkre ölelni palóc testvéreinket, s könnyfakasztó volt az a pillanat is, amikor megcsodálhattuk a visszatért Kassát, s újra gyönyörködhettünk Európa egyik legszebb székesegyházában, a Szent Erzsébet-dómban, ahol a „nagyságos fejedelem”, II. Rákóczi Ferenc kuruc hamvai nyugszanak. Aztán 1939-ben, amikor Csehszlovákia megszűnt, bevonultunk Kárpátaljára, és létrejött a lengyel–magyar határ.

1940 tavaszán osztottak be a munkácsi 2. gépkocsizó dandárparancsnokságára, amikor megindult a németek nyugati hadjárata. Egész Európa felbolydult, így mi is mozgósítottunk. Erdélyt akartuk visszacapni a románoktól, de a tárgyalások kudarcba fulladtak, így küszöbön állt a magyar–román háború, amely végül elmaradt. A nyár végén Budapesten tartózkodtam, ahol tisztársaimmal együtt mindennap körbeültük a rádiót, s feszülten vártuk a híreket arról, hogy hogyan döntenek Erdélyről Bécsben. Augusztus 30-át sohasem felejttem el. Azon a gyönyörű nyári napon Kozma Miklós tudatta a hírt: megszületett a második bécsi döntés. Abban a pillanatban síri csend lett a teremben, mindenkinek elakadt a szava örömeiben, s a rádió bementa az új határt. Az egyik fiatal főhadnagy odafutott az asztalhoz, s hozott egy térképet meg

egy veres ceruzát, s a bemondóval párhuzamosan rajzolta be az új határt. Nagyvárad alatt... Bánffyhunyadtól délre... Kolozsvár alatt... feszülten vártam. Kozma folytatta tovább a felsorolást: a megállapított határ Tordát elkerüli, aztán következik Marosvásárhely-dél... aztán Székelyudvarhely-dél... Sepsiszentgyörgy-nyugat, végül Zágón, Kovászna alatt éri el az ezeréves határt a Kárpátoknál. Könnybe lábadt a szemem, amikor ráeszméltem, hogy szeretett otthonom is hazatért, s újra találkozhatok drága szüleimmel, akiket már oly régóta nem láttam. Legnagyobb álmom vált valóra, számoltam a perceket, hogy vajon mikor kapunk indulási parancsot. Szeptember 5-én ledőlt a trianoni „gúnyhatár”, és mint „szittyá fergeteg” megindult dandárunk. Honvédeink – teljes fegyverzettel és felszereléssel – kínkeservesen meneteltek a szerpentes utakon, amelyeket oláh „barátaink” hagytak lepusztulni, s nagy részük már-már járhatatlan volt. A fáradság ellenére büszkén meneteltek, miközben vígan énekelték, hogy „Felhangzott a szó, zeng az induló, győztesek megint régi zászlaink, nézd a gúnyhatár széttiporva már, várnak újra mind ősi bércünk. Édes Erdély itt vagyunk...” A hosszú út közben meg-megálltunk pihenni néhány faluban, ahol nagyon nagy örömmel fogadtak bennünket. Az egyik pihenő alkalmával egy Kolozsvár melletti faluba tértünk be, amelynek a neve Válaszút volt. Diadalkapuvál és nagy ünneplő tömeggel fogadtak bennünket. Az ünnepély után egy helybéli nemes meghívott a házába tisztjeimmel együtt. A fiatalembert gróf Wass Albertnek hívták, akinek művei ismertek voltak az egész országban, s jómagam is nagyon kedveltem a műveit, például a *Farkasverem* című regényét. Étkezés közben elmesélte

az elmúlt pár nap eseményeit: az oláhok hogyan ürítették ki az átadandó területet, miként vittek el mindent, a legnagyobb bútortól kezdve a padláson heverő búzaszemig. Elszörnyedve hallgattuk, milyen gaztetteket hajtottak végre az oláhok, s magyarként milyen megalázott életük volt több mint húsz esztendőn keresztül. Nem is mertem belegondolni, hogy szegény szüleimnek is milyen nehéz lehetett másodrangú polgárként élni a saját szülővárosukban. Az örömöm akkor vált teljessé, amikor dandárunkat jelölték ki, hogy szeptember 10-én bevonuljon szülővárosomba, Gyergyószentmiklósrá. Eljött e keddi nap, és szikrázó napsütésben közeledtünk a Bucsin-tető felől. Éreztem a fenyők finom gyantaillatát, s hallani véltem a Békás-szorosban a vízcso bogást. Aztán megérkeztünk. Gyergyószentmiklós főterén egy gombostűt sem lehetett leejteni, annyian tolongtak ott az otthoniak, hogy üdvözölhessék a bevonuló honvédséget és csendőrséget. A torkomban dobogott a szívem és a meghatottságtól elszorult a torkom, amikor a tömegben észrevettem a saját szüleimet. Mint vezénylő parancsnok nem futhattam hozzájuk, csak akkor, amikor véget ért az ünnepség, ahol megfogadtuk, hogy ezt a földet soha el nem hagyjuk. Ezután szoríthattam keblemre 1918 óta nem látott szeretteimet. A szüleim sírva öleltek magukhoz, hisz mikor utoljára találkoztunk, még fiatal hadapród voltam, s most már a Magyar Királyi Honvédség deresedő halántékú alezredese vagyok. Az ünnepség után családommal sétáltunk egyet a városban, ahol egyszerre törtek elő fiatalkori élményeim. A református templomba siettünk, s az istentiszteleten könnyes volt mindenki szeme, amikor a 90. zsoltárt énekeltük felállva: „Tebenned bízunk, eleitől

fogva...” Ekkor adtam hálát a Fennvalónak, hogy meghallgatta imádságomat, s huszonkét évi megpróbáltatás után megengedte, hogy útlevel nélkül, katonáim élén térhettem vissza az én szeretett Székelyföldre.

Huszonkét év keserű távollét után esment (megint) felfedezhettem az ízes székely beszéd minden szépségét. Ugyan, ha Budapesten azt mondtam volna, hogy berbécs (kos), böcsködik (nagyképűsködik), csihány (csalán), dobigál (dobál), erőst (nagyon), esmént (ismét), esztena (juhszállás), kalafinta (nyakleves), löff (pofonvágás) vagy piszu (macska), értették volna? Vajon értene-e vidéken ezeket: borvív (ásványvíz), burungol (veszekszik), ehejt (itt), ejsze (valószínűleg), kujakol (öklöz), szétpall (szétver), szeplet (kapkod), szerre (egymás után), tetentók (ügyetlen) toplászás (taplógombaszedés)?

Az öröm nem tarthatott sokáig, pár hónappal később belépünk a németek oldalán a Szovjetunió elleni „keresztes hadjáratba”, akik ekkor nyújtották be a számlát, s drága magyar vérrel kellett fizetnünk azért, hogy a Trianonban elcsatolt területek egy részét visszaszereztük. 1944-ben már visszavonulóban voltunk, amikor Románia hátba támadta fegyvertársait, és átállt a szövetségesek oldalára, így a keleti ezeréves határunk ismét veszélybe került. Fiatal székely határvaszaink hősiiesen próbálták feltartóztatni a szovjeteket és a nyomukban loholó, koncra éhes oláhokat, azonban a túlerővel szemben nem tudtuk olyan sokáig felvenni a harcot, így a vörösök betörték hazánkba...

A napló többi lapja üresen maradt, így nem tudtam meg, milyen sors várt írójára. Hősi halál vagy hadifogság a szovjet „pa-

radicsomban”? Hazatért-e ismét, vagy emigrálni kényszerült? A ládában találtam még egy fényképalbumot, amelyre az volt írva: „Emlékül Székelyföld 1940”. A fotók vizsgálgatása közben azon gondolkodtam, vajon mi is történhetett még a derék Medve János székely törzstiszttel történelmünk újabb sorsfordító, vérzivataros időszakában...

DÉNES ATTILA NORBERT

SZÁZ SORBAN TRIANONRÓL

Júniusban vagyunk, harangok zengenek,
Hét ország töpreng, vajon kit is temetnek.
Mert most nem egy harang, több ezer csendül fel,
Kínzóbb keserv szavuk, mint más temetésen.
Bár nem értik hangját (vagy csak nem akarják),
Belemar lelkükbe az éles balladánk.
Gyilkosságról szól ez, aljas kegyetlenről,
Mely nem egy ártatlant, egy nemzetnyit gyötör.
És lám eddig bírtam, könnyes szemeimmel,
Maradni jelenben, s nem múltban veszni el.
Az elmém visszaszáll múltnak dicsőjébe,
Száz évnél távolibb múltnak ösvényébe.
Ösvényen egy ifjú, kit látni vél szemem,
Csak ifjúnak látszik, ha kívülről tekintem.
De a szíve felnőtt, hű társ, s honfiként ver,
Küzd a hős hazafi, küzd a vértengerben.

S a vad gyilkos hullám társait elmossa,
 Áll a hű hazafi halálnak torkába.
 Golyózápor zúdul szegény ifjú fele,
 Lőszerek fúródznak, hű magyar szívébe.
 Lezuhan a földre, kívül-belül vérzik,
 Pokoli kínt érez, halálos sebein.
 Mégis kitart, s küzd még, hisz hazája a tét,
 Miért adja büszkén gyönyörű életét.
 Írni kezd a földre véres kezeivel:
 „Itt veszttem, nem bánom... igazért estem el,
 Csak Hazám, Testvérem, ti ne hagyjatok el!
 Nem nyughat itt élő, sem holt mint idegen!”
 Halál felett győzve írta e szavakat,
 Hogy nemzete fénye újra ragyogjon majd.
 Végtelen kínjából, miután ezt állta,
 Büszkén emelte fel Gábrrielnek karja.
 Telnek el a percek... mint végtelen órák,
 Szenvedő özvegyek saját sírjuk ássák.
 Levelet kap egyik, egy ifjú hű leány,
 Levelet párjától, ki reá már fönt vár:
 „Kedves, e levélben halálatot írom,
 Mivel ezt kezdeném, két szörnyű rémálom.
 Egyiket most látod, keserű halálunk.
 Örökre elhagyott drága ifjúságunk.
 De jaj a másik! Jaj! Ott volt gyilkos kínzás,
 Nem egy ezred halt meg... Egész Magyarország.
 Darabokra tépték Árpád ősi honát,

Ellopták Kárpátok díszes vonulatát.
S mit ezer éven át, magyar vér öntözött,
Most az is másé lett, ellopták a földünk.
S jaj szegény Testvérek! Mit mutatott álmom?
Idegenként élnek, drága őshazánkon.
Tiltva a magyar szó, magyar hit, magyar lét,
Magyarokat öltek meg nemzetiségükért.
Hadd ne fessesem tovább a keserves képet,
Gyötrő fájdalomról, mik álmomban értek...
Ezért estem hát el, ez volt a végzetem,
Én menjek bitóra, ne dicső nemzetem!
De ne hagyd, hogy emlékünks is velünk vesszen,
Önfeláldozásunk feledésbe ne menjen.
Mondd el fiainknak, miként veszttem oda,
S miért sétált sírba hős lelkek tucatja.
Mesélj nekik régi hősokról s csatákról,
Magam helyett hazám ajánlom apául.
Neveld hazafiknak, mint amilyen voltam én,
S újra találkozzunk, szebb világ peremén.”
S habár a kért hűség, mindvégig fennmaradt,
Mégis valóvá lett a kegyetlen jóslat.
Már rég megegyeztek, mi lesz hazánk sorsa,
S hamis ürügy után, köteleztek hadba,
Másképp határunknak nem lesz nyugodalma...
Kár, hogy azok már rég újra lettek osztva...
A színpalak mögött már meg volt tervezve,
Miként lesz a “legjobb”, határink fekvése.

S bekötötték szánkat, nem engedtek szólni,
 Csak ítélet után lehetett beszélni.
 De hiába jöttek dönthetetlen érvek,
 Hangosabban szólott az anyagi érdek.
 S hazug, hamisított adatokat nézve
 Sújtottak hazánkra kivégző kézzel le.
 Országunk széttépték, kincseit elvették,
 S kezünkből Attila kardját is kitépték.
 Tehetetlen néztük, könnyes szemünkön át,
 Hogy az ezeréves természeti határt,
 Mit védtek hős honfik, tűzön és vízen át,
 Fiaival együtt, kivégzésre adták.
 De lám, feltámadtunk ólomsírotokból,
 És száz év után is, vádolunk Trianon!
 Vádolunk, hazánkat meglopó nemzetek!
 Vádolnak családok, testvérek, gyerekek,
 Mert így sem feledtük, hogy mind egyek vagyunk,
 És kézen fogva most titeket vádolunk!
 Titeket vádol meg az özvegynek emléke,
 Vérrel írt sorokon nőtt rózsák tövise,
 Harangok zúgása, mi csak erősebb lészen,
 S minden igaz magyar a földkerekségen.
 És mi nem nyugszunk, nem nyugszunk meg soha,
 Míg csak egy magyar is idegen honjába.
 De ti sem nyughattok, feledni nem hagyunk,
 Követeljük vissza drága hős honunk!
 S a Föld is belereng, már úgy követelünk,

Nem engedjük, nem, nem, soha magyar földünk.
Míg egy rab magyar él, bárhol e világon,
Sírból is kiáltjuk, hogy vesszen Trianon!

DRASZTYL ANDREA

ELKALLÓDOTT SZAVAK

Két csintalan fiatal kacagott a verőfényes napsütésben.
– Én gyorsabb vagyok! – jelentette ki Ágnes, és futni kezdett a falu felé.

– Azt majd meglátjuk! – válaszolta Jenő, és ő is rohanni kezdett.

– Nem ér! Maga csalt! – jelentette ki Ágnes.

– Hogy csaltam volna?

– Nem tudom. De azt csinálta!

– Nem tud veszíteni!

Ági félrelökte Jenőt útjából, és a ház küszöbére lépett.

– Én nyertem.

– Hogy nyert volna?

A beszélgetés végtelenségig tartott volna, ha nem lépett volna ki a házból Luca néni, Jenő anyja.

– Jó napot, anyám!

– Jó napot, fiam! Pakolj! Apáddal beírártunk Budapestre iskolába! Ott tovább folytathatod a tanulmányaidat!

A fiú arcán megdöbbenés tükröződött. Örült ennek, de Budapest messze van... Ági igyekezett leplezni riadtságát. Hisz bár Jenő nem is sejtette, nagyon szerette a fiút. Mit fog csinálni, ha elmegy?

– Azonnal anyám – Jenő szeme csillogott. Mindig is ezt akarta. Megfeledkezve Ágiról befutott a házba, és kevés ruháját bepakolta.

A lánynak elakadt a lélegzete. Egyikük sem vette észre a lázas készülődés közben, Jenő hátra se nézve bement, és anyja határozott mozdulattal becsukta az ajtót.

Ági a szomszédos faluban lakott úgy egy óra járásra. Könnyes szemmel indult útnak. A meleg májusi sugarak simogatták orcáját. Elbűvölő táj kísérte hazáig, de ő nem is látta. Csak a földet figyelte. Haragudott Jenőre.

Jenő észre se vette, mennyire megbántotta a lányt. Másnap indult is. A vonatállomáson elbúcsúzott szüleitől. Mielőtt felszállt, még egyszer körülnézett. Hiányérzete támadt. Hol van a kedves Ágnes? Szülei integettek. Egy mosolyt erőltetett arcára. Jenő nem húzhatta tovább az időt. Felszállt.

– Miért? – gondolta Jenő. Nem értette, a lány miért nem jött elbúcsúzni.

Helyet foglalt. Hátulról két kar átölelte. Jenő megremegett. Hátrapillantott a válla felett. Ági volt az.

– Hát ön mit keres itt? – fordult hátra Jenő átölelve Ágit fülig érő mosollyal.

– Budapesten él egy nagynéném. Elmegyek meglátogatni. De nem is kellene magához szóljak a tegnapi miatt! – vágott sértett arcot.

A fiú próbált visszaemlékezni, mivel bántotta meg a lányt.

– Hát, kedves uram, bement a házba, és elköszönni se volt hajlandó!

– Jaj, úgy sajnálom Ágnes! – emlékezett vissza a történetekre Jenő.

Budapestre érve elváltak útjaik.

Villámcsapásként érkezett a hír, Jenőnek be kell vonulnia, sok ezer társával együtt, meg kell védenie a hazát az antant szövetség támadásaitól. Ágneset ez a hír letaglózta. Tudta, hogy Jenő most elmegy. És nagy eséllyel nem éli túl. Álmatlan éjszakáin élettelen fadarabként feküdt az ágyon, és rettegett. A fiú nem is fogta fel ezt az egészet, a háború esztelen öldökléséből nem érzékelt semmit, csak a hazafias jelszavakat és a férfias bátorságot.

Jenő rendületlenül hitt a győzelemben, és biztos volt benne, hogy kinevezik hadnagynak. A századosi előléptetésről álmodozott. Sok könyvet olvasott a katonaságról, és lelki szemei előtt megjelent az, ahogyan hősként megnyeri a háborút. Mindenki ünnepli, és meggazdagszik.

Ám a valóság teljesen más volt, mint amit álmaiban elképzelt.

Már órák óta folyt a harc. Egy pillanatig sem lélegezhettek fel. A halál szakadéka fölött egy cérnaszálon egyensúlyozott. Csak egy csoda mentheti meg. Tovább lőtt, tudva, ha nem ő gyilkol, akkor őt mészárolják le. Gépiesen cselekedett, míg a mellette levőket telibe nem találták. Jenő megdermedt. Társa az égre nézett, és száját kiáltásra nyitotta, de azt a kiáltást nem hal-

lotta már senki. Hátára esett. Szeme tágra nyílt, üvegessé vált. Az arca elsápadt, akár Jenőé. Jenő gyorsan a mellette levő fa mögé bújt. A szíve kalapált. Az egész mező vérvörösben úszott. „Én itt várom meg a végét.” – gondolta. Félt a haláltól. Már elil-lantak azok az illúziók, amelyeket a háború magasztosságáról elképzelt.

Megpróbált valahogy észrevétlenül az erdőbe osonni és el-tűnni. Anyám, Ágnes... viszont akarom látni őket... Még nem készültem fel a halálra! Meglőtték a lábát. Feljajdult, térdre esett, dermedten hevert a földön. Segítségért kiáltott, amit egyik barát-ja hallott meg. Jenőt elvitték a felcserek. Sok vért veszített, de az életét nem veszítette el.

Este álmában Ágnest látta, amint a csatatér közepén áll és kö-rülnéz. „Kedves uram elment, és nem jött vissza.” – hallotta a lány szavait. Majd filmkockaként peregtek le előtte emlékei, amelyeket a lánnyal élt át. Majd a film komorabbá vált: jelenetek a hábo-rúból. Hirtelen felriadt. A vöröskeresztes sátorban tért magához. Jobban érezte magát.

– Jó, hogy végre magához tért. Azt hittük, sosem kel már fel. Jobban van? – kérdezte az egyik nővér.

– Valamennyivel.

– Fel tud kelni?

– Nem hinném – megborzongott, ahogy a harctérre gondolt, majd az ápolóhoz fordult. – Bocsánat, lenne egy papírlapja és egy tolla? Szeretnék levelet írni valakinek.

A nővér mosolyogva hozta a tollat és a papírlapot. Reszkető kézzel róttá a sorokat.

Kedves Ágnes!

Nem telik el úgy egy perc, hogy ne Önre gondoljak. Csak az tartja bennem a lelket ebben a rettenetes helyzetben, hogy viszontláthatom! Sajnálom, hogy annyit szenved most. Amint lehet, hazamegyek. Szeretem Önt teljes szívemből! Ha viszontszeret, várjon rám. Ha az Úr úgy akarja, visszajövök és feleségül veszem, ha beleegyezik. Erőm fogytán, kezemben remeg a toll, de igenlő válaszában reménykedem. Ha nem szeret már, ha nem akar a feleségem lenni, ne válaszoljon erre a levélre, és én belenyugszom a döntésébe, nem zaklatom tovább.

*Örök hűséggel,
Jenő*

- Uram, ha lehetne ezt a postára vinni...
- Persze, azonnal. Ezt nem tiltja még a törvény.

20 év múlva

Ágnes felöltözött gyönyörű fehér ruhájába. Nagynénje küldte Budapestről. A ruha gyönyörűen állt rajta.

– Készen vagy, lányom? Sok helyről elkéstél, de innen nem engedlek elkésni! – jelentette ki apja.

– Igen, apám. Kész vagyok. – mondta szárazon Ágnes.

Kijött szobájából.

– Jaj, kedvesem! Te vagy a legszebb menyasszony, akit láttam valaha! – mondta anyja könnybe lábadt szemmel.

Ágnes mosolyt erőltetett arcára. Nem akart férjhez menni, bár sokan emlegették, hogy itt lenne az idő. Vénkisasszonyként akar meghalni? Jenő arca járt a fejében. Őt szerette, még ennyi idő után is. Mióta nem hallott róla? Mit tehetne? A családja ragaszkodott ehhez a házassághoz. Szüksége van egy nőnek a támaszra, meg az anyagi jólétre. Ha nem megy férjhez, éhen halhatnak mindannyian.

Egyszer csak kopognak.

– Levele érkezett kisasszony.

– Vajon kitől? – tűnődött magában. Nem várok levelet senkitől.

– Nagyon sajnáljuk a késést. Tudja, valahol megakadt, valószínűleg a határon nem adták át.

– Mennyit késett pontosan?

– Vagy 20 évet.

A lánynak kifutott a vér az arcából. Bezárkózott a szobájába. Lázasan bontotta fel az elsárgult borítékot...

– Ágnes, azonnal jöjj ki! Elkésél!

Gyorsan olvasott, szemei kapkodva rótták a sorokat. Az ajtóra nézett. Ő bizony nem megy hozzá a polgármesterhez. Jenő szerette őt! Akkor miért nem írt neki? Miért nem jelentkezett a háború után? Hiszen itt laknak egymáshoz ilyen közel. Kiugrott az ablakon, és menyasszonyi ruhában elkezdett rohanni. A falu szélén laktak, úgyhogy nem látta meg senki. Mindenki az esküvőre várt. Rohant a megszokott úton Jenő faluja felé, és elkerekedett

szemmel látta, hogy nem mehet tovább. Igen, a határ... ezt el is felejtette!

– Most meg mit csináljak? Mit? – Ennek nem így kellett volna lennie! 20 éve kellett volna választ adjon, akkor kellett volna válaszolnia erre a kérdésre!

Leült a fűbe. Most hova menjen? A falu körül körözött. Egy egyenes tartású ismeretlen férfi jött vele szembe, összeütközve vele. Ági nem figyelt az útra, a férfi olvasott.

– Tisíc omlouvám!¹ – mondta a férfi, majd csodálkozóan a menyasszonyi ruhára meredt.

Ági is felnézett. Mindkettőnek elkerekedett a szeme.

– Ágnes?

– Jenő!

Egymás szemébe néztek, és sokáig nem szólalt meg egyikük sem.

1 Tisíc omlouvám! – cseh, azt jelenti: Ezer bocsánat!

FARKAS-SCHÜLLER BOGLÁRKA

HAZAVÁNDORLÁS

Ágnes már egészen kicsi kora óta vonzották az idegen nyelvek, kultúrák és tájak. Tizenhárom éves volt, amikor megtöltött egy hatalmas, addig a padláson porosodó dobozt, és elnevezte az álomdobozának. Tele volt országok, helyek képeivel a világ minden pontjáról, ahova el szeretett volna jutni élete során. Mindig úgy érezte, hogy az ő otthona az utazásban rejlik, nem a helyben, ahol felnőtt. A vonat karcolása a síneken, az illat a peronokon, egy új nyelv hangzása, az emberek különös tekintete.

Mire Ágnes betöltötte a huszonnegyedik életévét, már járt tíz országban, és az álomdoboz lassan emlékdobozzá kezdett alakulni. Megtanult számos nyelvet, ezek tanulása során kezdett a szókinccse megtelni idegen kifejezésekkel, és egy teljesen új, sajátos nyelvvé alakult. A sok nyelvet megtanulva az országok lakóitól benne is kialakult a vágy, hogy másokat tanítson magyarul beszélni. Erdélyi lakosként sokszor úgy érezte, hogy az ő nyelve, otthona elvész a rengeteg ország között a térképen, és valahogy soha nem tudta igazán elmagyarázni, hogy mit is jelent két országhoz tartozni földrajzilag, mégis teljes szívvel egyiknek sem a része lenni. Számos alkalommal próbálta ő is tanítani a magyart,

de falakba ütközött, és rá kellett jönnie, hogy az ő nyelve cseppet sem egyszerű és nem könnyen tanítható. Az évek során észrevétlenül egyre távolabb került a saját hazájától.

Ágnes huszonötödik életévében egy hatalmas akadállyal kellett szembenézzen, ugyanis a koronavírus megjelenésével a határokat lezárták, és az utazásai előre láthatatlan időre törölődtek. Így hát otthon maradt a szobájában, amely az álmaival volt kitapétázva, és naphosszat bámulta a képeket. Az első hetekben szenvedett, és úgy érezte, elvesztette önmagát, a kalandra vágyó lelke kitörni kívánt. Ám egy este a képeket nézve egy megdöbbenő dologra jött rá: valami hiányzik a faláról. A saját szülőhazájáról, Erdélyről nincsenek képei. Soha nem fedezte fel azt a helyet, ahol felnőtt, és mindennap iskolába sétált, nem ásta bele magát a nyelvbe, amelyet nap mint nap beszélt. Így Ágnes új célra lelt, és eldöntötte, hogy ezen a nyáron Erdélyt és az itt élő magyar anyanyelvű embereket fedezze fel. Elkezdett kutatni, megkereste, hogy az ország milyen pontjain élnek magyarok, milyen útvonalakat járhat be, és milyen látványosságokat látogathat meg. A lista hamar bővülni kezdett: Háromszék, Homoród vidéke, Gyimes, Hétfalu... Ágnes jobban belegondolva rájött, hogy szülővárosától, Gyergyószentmiklóstól nem is kell messze menni, hogy a magyar nyelv egy másabb formáját hallja, sőt, talán már Alszeg és Felszeg közt is léteznek különbségek. Egy új utazónaplót nyitott, amelybe le akarta jegyezni a legkülönösebb mondatokat, amelyet az anyanyelvén fog hallani a nyár során.

Utazásának legelső ebédjét Udvarhely mellett egy kis faluban töltötte egy családdal, melynek története abban a házban gene-

rációkra vezethető vissza. Az asszony, aki ebédet főzött neki, és közben válaszolt Ágnes kérdéseire, egy percre nem ült le, tett-vett, sürgött-forgott a konyhában. Eközben két kislány a szobában birkózott egy játékaútó felett. Az asszony elkapva a nagyobbik gyermekét rászólt: „Ne áporkodj annyit!” Ágnes szégyellte rákérdezni, ez vajon mit is jelenthet, így hát lejegyzetelte és később utánanézett. Az ebédről tovább menve elcsodálkozott, hiszen alig tett meg ötven kilométert, és máris valami újat fedezett fel. Azon a napon kezdett nőni benne a lelkesedés a kirándulása iránt.

Hetekig utazgatott, megnézett számos helyet, és egy egészen új érzés költözött be kalandor szívébe. Az eddigi utazásai során mindig egy teljesen új pontot hódított meg a térképéről, és mindig az újdonság pezsgése járta át a lényét, ahogy egy új területre lépett. Ám ez alkalommal ez az érzés más volt, hiszen a saját hazáját járta, az érzés a szívében valami békés és otthonos volt, amit most kezdett felfedezni. A történelemórán tanult leckék megelevenedtek a szemé előtt, valós helyekké alakultak, a naplóban teltek az oldalak, és a bőröndjébe tartott emlékek lassan egy teljesen új dobozt kitétek volna. De a legérdekesebb részei a kirándulásának mégis az emberek voltak. Különböző országokban járva nem volt neki csoda, hogy teljesen mások az emberek, itthon mégis elcsodálkozott, hogy akár pár óra utazással egy új világba csöppenhetett. Különböző tájak különböző tájszólásokat, kifejezéseket rejtettek magukban, különböző embereket, különböző értékrenddel. És az ő feladata volt megtanulni beszélni az emberek „nyelvét”, amelynek az alapja mindig ugyanaz, mégis maga a nyelv teljesen más.

Időközben Ágnes felfedező útját kiterjesztette Magyarországra is, ahol újabb titkok vártak felfedezésre, újabb emberek megismerésre. Csodás volt! Barátokat szerzett, és nyár végére már hárman fedezték fel az őket körülvevő titkokat. És annak ellenére, hogy egy határt átlépett, mégis otthon volt. Az embereket a sajátjainak érezte, és a nyelv is ugyanazokból a téglákból épült fel. Többé nem szétszakadt területeket látott a szeme előtt, hanem egy népet, egy hazát. Ágnes megtelt újszerű, szívéhez igazán közel álló emlékekkel, észrevétlenül kezdett a szókinccse és személyisége átalakulni. Rájött, hogy annyi év alatt mindig az otthonától messze remélte és kereste a kalandokat, a felfedezésre váró világot, miközben a talpa alatt végig itt volt egy csoda, amely rá várt. Hányszor suhant el a vonata ezek mellett a tájak mellett, amíg ő egy másik országról álmodozott, ezek az emberek hányszor voltak az ő közelében, és eszébe se jutott szóba elegyedni velük, mert nem hitte, hogy újat talál... A szíve szomorúsággal telt meg, mert érezte, hogy még nagyon sokan élnek úgy ezeken a csodás tájakon, hogy nem is tudják, mekkora szerencsájuk van. Habár még két hónap hátra volt a nyárból, Ágnes úgy döntött, hazamegy és nekifog egy projektnek, amelynek segítségével fiatal erdélyi lakosoknak segít megismerni otthonukat. Hazafele a vonaton a naplójába írt szavakat olvasgatta. Mindegyik egy emlékké alakult a fejében, amelyen sokszor kacagott, néha könyözött:

„áporkodik”- kakaskodik

„immán”- immár

„lik”- lyuk

Ágnesnek ezek többé nem csak szavak voltak. Történetek, emberek és az ő személyének darabjaivá is váltak. A vonat ablakában most már ismerős tájak suhantak, nevek villantak fel, és tervek fogalmazódtak meg. A sok utazás alatt számos dolgot tanult, ismert meg. De mégis egy felfedezés volt a legmeghatározóbb. Rengeteg családra, emberre lelt, akik ugyanannak a nyelvnek százféle fajtáját használták nap mint nap. Sok nyelvet beszélt, de olyat, amely ennyire választékos és sokoldalú, nem tudott volna mondani. Egy szóval több dolgot ki lehet fejezni, egy mondatot négyféleképpen lehet elmondani anélkül, hogy a jelentése változzon. Egy érzést, egy tapasztalatot órákig lehet mesélni, s a szavak mégsem ismétlődnek. A nyelv, amelyet beszél, egy csoda, egy ajándék, amelyet ő kihasználhat, a szavak alkothatnak, építhetnek. Egy nyelvnek, egy tájnak ereje van az emberek felett, ha ők kitárják a szívük és az elméjük. A vonat karcólása a síneken ugyanúgy hangzott, mint máskor. A peron illata ugyanolyan volt, ám ez alkalommal beszippanva az enyhén fenyőillatú levegőt, igazán otthon érezte magát. Úgy, ahogy addig soha.

Hazaérve megosztotta felfedezéseit a családjával, aztán be ment a szobájába, amelyet hirtelen nem érzett magáénak. A gyűjtött emlékeit kicserélte egy-egy álomképpel, majd amikor végzett, a nyár emlékei töltötték be a szobát. Ekkor észrevett egy levelet az asztalon. Portugáliából érkezett, ahol a tavalyi nyarat töltötte, és ez idáig a kedvenc helye volt. Egy állást ajánlottak neki. A betűket olvasva úgy érezte, a szíve kettészakad...

PERESZTEGI HANNA

UGYANOLYAN LENNE?

(RÉSZLET)

[...] Vajon ha most hirtelen Trianon meg nem történtté válna, és a határok visszarájzolódának, a határon túli magyarok... örülnének? Vajon ha őszintén magukba néznének, örömet éreznének a szívükben? Elvégre az anyaországhoz való tartozásnál nincs jobb dolog, igaz?

De vajon mit érezne egy csecsemő, aki újra a Nagy-Magyarország államba születne? Melyik kultúrát érezné magához közelebb? Azt a kultúrát, amelyben a szülei, nagyszülei felnőttek, vagy amelyben ő fog? Milyen lesz az ő múltja? Milyen nyelven fogják megtanítani őt a szülei?

Mit érezne egy kisgyerek, aki megtanult két nyelven, szerzett román és magyar barátokat egyaránt, megszokta, hogy ő romániai magyar, székely, és aztán minden összekavarodik?

Mit érezne egy kisiskolás, aki végre-valahára megtanulta a szerb, cirill betűs ábécét, és le tudja rajzolni a térképét annak az

országban, ahol él, és akkor átírják a határokat? Értelmetlenség volt megtanulnia mindezt? Mit érezne? Örülne, hogy végre azon a nyelven tanulhatna, amilyen a szülei beszélnek hozzá?

És vajon mit érezne egy nagyobb iskolás, hogy hirtelen visszaáll minden? Vajon tényleg készen állna rá? Vajon minden határon túli magyar tud magyarul? Vajon minden határon túli magyar tud annyira magyarul, hogy ha eddig horvátul tanulta a történelmet, gond nélkül folytassa magyarul? Vajon örülne, hogy most már magyar történelmet is tanul a világtörténelmen kívül?

Vajon mit érezne egy gimnazista, aki osztrák érettségire készült, és hirtelen azzal szembesül, hogy magyar érettségit kell tennie, hiszen most már újra Magyarországhoz tartozik?

Vajon mit érezne egy fiatal felnőtt, friss diplomás, akit mindig is érdekelt a horvát nyelv, ebből diplomázott mint horvát tanár? Mit tudna ezután kezdeni magával, ha nem mehet tanítani az iskolákba? Felkeresi Magyarországot-szerte azt a pár diákot, akik horvátul szeretnének tanulni, és nekik tartana magánórákat? Meg tudna élni a foglalkozásából? És nem éreztelenedne el a nyelvtudása azzal, hogy a környezetében mindenki tudja ugyanazt, mint ő? Nem érezné magát feleslegesnek?

Vajon mit érezne egy felnőtt, egy szülő? Kétségbe lenne esve? Vagy elégedett lenne? Örülne, hogy újra a saját hazájában él a családjával? Mit mondana a gyerekeinek?

Mit érezne egy idős ember? Hálálkodna a Jóistennek, hogy újra minden visszaállt a régi kerékvágásba, és minden rendben van a magyarokkal?

És mi történne az ezeken a területeken élő szerbekkel, horvátokkal, osztrákokkal, ukránokkal, szlovákokkal? Most ők válnának elnyomott kisebbséggé? Most tőlük követelnék meg a magyar nyelv megtanulását, használatát? Az ő gyerekeiket kezdenék el más nyelven oktatni? Az ő szakmáik válnának feleslegessé? Az ő életük fordulna fel?

Ha Trianon meg nem történtté válna, és az országhatárok visszarájzolódnának... valóban visszarájzolódnának? És ugyanolyan lenne?

STAN LILLA ALÍZ

A 9-ES

(RÉSZLET)

[...] Még mindig állunk... délutánonként az emberek hatalmas dugókban dudálnak, elvesztve a türelmüket. [...] A mi villamosvezetőnk meg sem próbált elindulni, nyugodtan kiszállt a fülkéjéből két szál cigivel. Plusz-mínusz kettő a csillagtengerbe, mi az? Már rutinosan felkészült az örökkévalóságra.

A troli sofőrje is profin kezeli a helyzetet. Nehezen látom őt, de meg tudom állapítani, hogy kávézik. Tömzsi ujjaival int kollégájának. Leszáll a buszról, nekitámaszkodik a troli orrának, kényelembe helyezi magát, és el is indul az eszmecsere. Lehet, a tegnapi focimeccsről dumálnak, a híres összecsapásról, vagy a főnök reggeli dühkitörésén vannak felháborodva.

Barátnómmal a telefonbeszélgetés közben megemlítjük a befejezetlen sorozatunkat, a mai fizika felmérőt, a holnapi időjárást a betervezett kávézás szempontjából és Hanna új nyelvpiercingjét, ami hétfő óta mindennap legalább háromszor szóba jön:

– Képzeld el, ha a reptéren átvilágítják, és a gép kimutatja, hogy fém van a szájában, még azt hiszik, valami terrorista és golyót szállít!

- El is képzeltem! Jaj, Istenem! – nevettek fel hangosan.
- Afară cu ungurii din țară! (Ki a magyarokkal az országból!)
- szakítja félbe viháncolásom egy mély, román, karcos hang a hátam mögül.

Nem volt mennydörgő. Nem volt fenyegető, ijesztő sem. Szótagolva ismétlődik a dobhártyámat döngetve. Beakadt a lemez. A régi magnó karcolást észelve nem tudja folytatni feladatát, nem tud továbblépni.

Enyhe, sötét szarkazmus volt a hangszálaiba égetve. Nem látom Őt, de tudom, nem mosolyodott el. Még annyira sem méltatta, ezt a... hazátlant.

A Saul fiában van egy jelenet, amikor a katona, vagy ő, vagy tábornok – nem ez a lényeg – azzal szórakozik felnyársalva az emberi lelket, hogy bekötött szemmel, találomra a felsorakoztatott foglyok felé célozgat a kiéhezett pisztolyával. Megkaptam ezt a szerepet... Belém lőttek, mint Örkény In memoriam Dr. K. H. G.-jában... Tudok egy nyelvet, amit Ő nem. De Ő nem lett paprikavörös. A hangja túl nyugodt, bele van nyugodva fölénye birtoklásába: Ő itthon van.

Belevésődnek ezek a képek az agyam lebenyeibe, vonyít a belső énem, de csak a kutyák hallják.

Hazámban... hazátlan. Paradoxon.

A kirakatban álló manökenre pillantok..., magamat látom benne, üzeni: „Üdv a kiszolgáltatottság mennyországában, cica!”

Remegni kezd a lábam, a feltörő könnyek jéghidegen erőltetik a szemizmaim. Nem fogok sírni. Nem.

Lassan-lassan visszatér az öntudatom, de még mindig a sós könnycseppjeimet próbálom magamban tartani. A száguldozó

gondolataim megragadásával szeretnék letérni a sírás témáról, mert minél jobban próbálom visszafojtani, annál nagyobb a nyomás.

Itthon vagyok! Nyelvszabadság... Eddig sosem történt ilyen, és sosem gondoltam, hogy megtörténhet. De... csak beszélgettem. „Voi, bozgorii! ” (Ti, hazátlanok!). Nem is beszéltem hangosan. Nem fordulok meg. Bizsergek, az egész testem ég a sok szempártól. Mindenki engem bámul. Most már nemcsak a troliablak választ el az akvárium belsejétől és a külvilágtól, én kerültem burokba. Meg sem hallottam. Nem akarom látni az arcát. A hőingadozástól nem kapok levegőt. A férfi fagyos létét előbb a derekamon, majd az egész hátamon érzem. Tetőtől talpig kiráz a hideg. Nacionalizmus. Diszkrimináció. Összevissza cikáznak a gondolataim, és egyre biztosabb vagyok benne, hogy ez nem a valóság. Félek. A villamos másik végébe kellene sietnem... De nem akarok ránézni senkire. Bűnhődöm a nemzetiségem miatt... nem, ez biztos csak egy illúzió. [...] Az idő megállt. Szemben velem a troliban senki sem pislog, a forgalom leállt, cseng a fülem.

El akarok tűnni... Le akarok szállni, de nem tudom irányítani a testem...

Itthon vagyok?

– Această țară este casa tuturor locuitorilor! (Ez az ország mindenki hazája!) – ragad ki egy idős, vékony, éles hang a valóságba.

– Este o țară liberă! (Ez egy szabad ország!) – szól rögtön egy másik.

– Nu vă e rușine?! (Nem szégyenli magát?!) – hallatszik egy felháborodott kiáltás.

– Trăim într-o țară democratică! (Egy demokratikus országban élünk!)

– Rușine! (Szégyen!) – harsan fel valahol a jobb oldali tömegből.

– Rușine! (Szégyen!) – vág közbe egy erős fiatalabb férfi.

[...] Az emberek szemében a felháborodottság utolsó jeleit látom. Most én bámulom őket, keresem a szemkontaktusokat. Helyreáll a pulzusom, kezdem érezni a lábujjaimat. A hányingerre már nem is emlékszem. A harmadik szabályt megszegve egy hangtalan köszönömöt formálok a számmal, vagy lehet, csak képelem.

Zöldre vált a lámpa, elindulunk. A próbababa, a gesztenyefa, minden tanú elveszik a látókörömből. Visszatér a moraj, a hangulat a régivé válik, ismét egy átlagos nap.

A tükörképemre pillantva már nekem is halványulnak a törtétek. Egy könnycsepp csordul ki, majd folyik le az államig. Itthon vagyok.

TRIXLER ZSÓFIA

HATÁRTALAN SZERELEM

I 989 telén történtek azok az események, amelyeket el szeretnék most mesélni nektek. A Ceaușescu elleni tüntetéshez egyre többen és többen csatlakoztak. Az erdélyi, nyomorban élő emberek túrérszataruk végére értek, így tömegével vonultak az utcákra. Természetesen jelen voltak történetem szereplői is, egy székely család leánya, Noémi és Ábel, aki Magyarországról érkezett. A fiú ősei szintén erről a területről, Erdélyből költöztek Magyarországra menekültként a Trianont követő események után, hiszen nem akartak szülőházájukban másodrangú állampolgárként élni. 60 év távlatából Ábel szókincséből már elég sok, a szülőföldjén használatos szó kikopott. Kissé megfázva érkezett, ráadásul a késő esti órákban. Tisztában volt vele, hogy a székelyek milyen erősen őrzik magyarságtudatukat, ezért eszébe se jutott, hogy nyelvi akadályokba ütközhet. A szavak határtalanságába vetett elmélete rögtön szertefoszlott, amikor a vendéglátói seggvakaróval kínálták, amelynek hallatán tágra nyílt szemekkel, értetlenül

és kissé ijedten nézett házigazdájára. Mivel udvarias fiú volt, úgy gondolta: „Egy életem, egy halálom, jöjjön, aminek jönnie kell”. Megkönnyebbülten sóhajtott fel, mihelyt megérezte a csipkebojgató illatát.

A reggeli ébredését követően egy gyönyörű hangra lett figyelmes, amely csakhogynem megbabonázta. Nyomban a hang forrása felé vette az útját. Rövidesen megpillantotta azt a szőke hajú lányzót, akitől a fülének oly jóleső kellemes dallamok származtak. Ábel abban a pillanatban szerelembe esett, mihelyt meglátta a lányt. Tekintetük egybefonódott, egy végtelennek tűnő pillanatra álltak így, megmeredve. Minden bátorságát összeszedve megszólította.

– Szép ööö jó napot, Kisasszony! – hebegte összeszedetlenül.
 – Önnek is szép jó napot! Bár nem vagyok úrihölgy, értékelem a feltételezését. – érkezett a válasz egy szelíd mosoly kíséretében. Kölcsönösen bemutatkoztak egymásnak. Kiderült, hogy Noémi a vendéglátó nagyobbik lánya, és szintén nem közömbös a fiú iránt. Beszélgetésbe elegyedtek. Egyszer csak Noémi felkiáltott:

– Babba Mária! A víz már süllög a tűzhelyen, a kishúgom pedig egyedül szökőkötözik az udvaron. Segítene, kérem legalább az egyikre ránézni? A szüleim nagyon mérgesek lesznek, ha nem készül a munka, azt meg el se tudom képzelni, hogy mit tennének velem, ha a húgomnak a haja szála is meggörbülne! – Ábel akármilyen erősen gondolkodott, nem tudta megérteni, hogy mit is kellene tenni, hogy a lány segítségére legyen. De úgy döntött, inkább a húgát keresi meg, talán könnyebben rájön a feladatára. Az udvar másik felében meg is találta az ugyanolyan szőke hajú kislányt, aki éppen ugrókötelezett.

– Így már értem, hogy mit is kellene csinálnom. – Leült egy fatuskóra, és figyelte az ugráló szőkeséget.

Eközben Noémi figyelt a forró vízre, és nekiállt ebédet készíteni. Mély gondolataiban természetesen Ábelt látta. Néha még el is mosolyodott. Elképzelte, ahogy pesztrálja a kishúgát. Miután kiszolgálta a többi vendéget, ők hárman is leültek megebédelni.

– Sajnálom, de nem teljesen értem, hogy sokszor mire gondol. Én már magyar földön születtem, és a szüleim is csak nagyon ritkán használják a székely nyelvjárást – szólalt fel Ábel őszintén.

– Elnézést, előfordulhat, hogy behallgattam a beszélgetésükbe! Bűnöm alól talán feloldást nyerhetek, hiszen ha elfogadják, szívesen segítek tolmácsolni Önök között. Folyékonyan beszélem a magyart, a székelyt és a románt is. Mellesleg Andrei a becses nevem – szólalt meg egy „úriember” a mellettük lévő asztalnál.

– Szaván fogom, kedves Andrei. Örömmel fogadjuk segítségét eme probléma pillanatnyi megoldására – érkezett Noémi válasza.

A három fiatal hosszasan beszélgetett, egyfajta bizalom is kialakult a felek között. Legfőbb témájuk az erdélyi emberek helyzete volt. Egészen addig folyt az eszmecsere, amíg a házigazda, Noémi édesapja meg nem jelent.

– Egyél, öcsém a magyar kosztból, hátha ez a hitvány alkatod embörössé válik! – Andreien a szégyentől a méregig minden érzés átfutott, ezért jobbnak látta távozni.

A fogadós szeretettel szólt nagyobbik leányához:

- Édes lányom, úgy látom, lassan kinősz a cefre korból.
- Nem megyek még férjhez, édesapám – érkezett a válasz a kissé zavarba jött lány szájából.

Másnap reggel, miután kifigyelte, hogy Noémi szülei elmentek dolgozni, bekopogott egy csokor virág kíséretében.

- Jó reggelt!
- Jó reggelt! – a lány nem volt túl őszinte, de jó modorra nevelték. Megköszönte a virágot, és már búcsúzott is volna, de hirtelen Andrei térdre ereszkedett előtte.
- Kedvesem! Szeretném, ha feleségül jönnél hozzám. Már nagyon régóta álmodozom arról, hogy egy ilyen tündér lesz a feleségem, mint te. Sóvárogva várom a válaszodat.
- Szeretlek, Andrei mint barátot, de szívemet már más ejtette rabul. Remélem, hogy ezért nem haragszol meg rám.
- Válaszod szívemnek fájó, de döntésedet tudomásul veszem – érkezett a válasz összeszorított fogakkal.

Andrei a hazafelé vezető úton egyre csak gondolkodott. Nemhiába ajánlotta fel segítségét, ő ugyanis egy besúgó volt, és többek között a rendszert érintő téma ütötte meg a fülét a fiatalok párbeszédéből. Noémi családját már régóta figyelte, de nem rendelkezett kellő bizonyítékkal ellenük, ezenfelül a leány szépsége is elbűvölte. Ha a felesége lenne, meg tudná védeni a családjával együtt.

– Noémi az enyém lesz, bármi áron is, de megszerzem magamnak. Lassan már összeáll a terv a fejemben, lehet, hogy csak zsarolással fog menni, de mindent megteszek azért, hogy a feleségem legyen a közeljövőben.

A fiatal szerelmesek a délutáni órákban sétálni mentek. Noémi megmutatta Ábelnek a kedvenc helyeit, többek között egy tisztást a hegyoldalban, ahonnét gyönyörű kilátás nyílt a városra és a közeli erdőre is. Hosszas órákat töltöttek együtt, csókok is elcsattantak. Megbeszélték, hogy Ábel itt marad, és összekötik az életüket. Vesznek egy kis házat a fogadó környékén, és besegítenek a családi vállalkozásba. Egyszer csak emberek kiabálására lettek figyelmesek. Lenéztek a városra, és látták, hogy valaki a főtér közepén állt, és hangosan a rendszert bírálta. A fiatalok egyetértettek nézeteivel, és mivel látták, hogy egyre több ember gyülekezett körülötte, úgy döntöttek, közelebről is szemügyre veszik az eseményeket. Mire leértek a helyszínre, a tömeg már hullámként hömpölygött az utcákon. Kiabáltak, és egyesek már feliratozott táblákkal érkeztek, rajtuk követeléseikkel. Noémire és Ábelre is ráragadt a tüntetők hangulata. Egymás kezét fogva sodródtak. Hirtelen fegyverek dördültek el, és megjelent a román rendőrség. Sorra kapták el a tüntetőket, volt, aki életét vesztette a sortűzben. Egy rendőr megragadta Noémit és kitépte Ábel karjai közül. A fiú olyan lendülettel kelt kedvese védelmére, hogy akkorát lökött a rendőrön, hogy az rögtön elengedte a lányt és hátraesett. Fejét beverte a járda szegélyébe, és a helyszínen életét vesztette. Ábel nagyon becsületes ember volt, ezért már majdnem feladta magát mint rendőrgyilkos, de ekkor megjelent Andrei.

– Ne légy bolond! Ezek halálra lőnek, ha feladod magad! Gyertek velem, tudok egy utat, ahol mindhárman kijuthatunk a városból. Nem feltétlen lesz kellemes, de arra biztosan senki sem keresne.

Noémi megragadta Ábel kezét: – Menjünk!

Gyorsan elhagyták a főteret, és egy szűk utcába fordultak le.

– Ez zsákutca! – kiáltott fel Noémi kétségbeesetten.

– Ha a felszínen akarunk továbbmenni, akkor mindenképpen, de ha nem bánjátok, akkor le kell másznunk a csatornába. Sajnos másik utat nem tudok – mondta Andrei, miközben felnyitotta a csatorna fedelét. Lemásztak a sötét, bűdös, patkányokkal teli csatornába.

Már hosszú ideje mentek, amikor elértek egy létrához.

– Itt kell felmennünk, már rég nem a város alatt vagyunk. Ha felérünk a felszínre, közel leszünk a határhoz – mondta Andrei nyugodt hangon. Így is lett. Annak az erdőnek a túlsó felében voltak, amely a hegyoldalból is jól látszott. Időközben rájött, hogy Ábel az az illető, aki gátat szab a Noémival megkötendő házasságának. Ezért új tervet eszelt ki a hosszú út alatt.

– Szerintem jobban tennéd, ha most inkább elhagynád az országot. Keresni fognak, hiszen biztosan akad olyan szemtanú, aki megismer – mondta Andrei Ábelnek, miközben tettette a sajnálatot.

– Noémi, könyörögve kérlek, gyere velem! Magyarországon is tudunk új életet kezdeni. Az esetlegesen előforduló nyelvi nehézségeket majd megoldjuk valahogy!

Andrei, meg sem várva Noémi válaszát, kimutatta a foga fehérjét.

– Nem megy sehová! Én ugyanis a Securitate tagja vagyok, és ha elmegy veled, akkor feljelentem a családját, és hátralevő életüket a börtön falai között fogják leélni! De ha itt marad, és hozzám jön feleségül, megígérem, hogy senkinek se fog bántódása esni, de neked, Ábel, el kell hagynod az országot, és sohasem érintkezhetek többet.

– Szeretnék kérni pár percet kettesben. Hadd búcsúzzunk el egymástól – kérte Noémi.

– Rendben van, de gyorsan, ha kérhetném.

– Szerelmem, nem mehetek veled, a családomat nem hagyhatom sorsára. Bele se merek gondolni, hogy mit tenne velük ez a cseka. Meg kell védenem őket, feláldozom magam értük. Mindig is téged foglak szeretni, de nincs más választásom. Szeretném, ha utoljára érinthetné szájprémem a tiédet – bár Ábel számára nem nyertek értelmet a szavak, mégis biztos volt benne, mire gondolt kedvese, és megcsókolta.

Az utolsó csókot követően Andrei parancsára átengedték a határőrök Ábelt a határon, és eltűnt a túlsó felén.

Noémi húzta az esküvő napját, és szívét nagyon terhelte, hogy szüleinek nem mondhatta el a történeteket. Nem értették, hogy hova tűnt Ábel, és miért akar hozzámenni egy román hitványhoz. Szabadidejét szívesen töltötte magyarországi unokatestvére társaságában, akinek segítségével teljes mértékben elsajátította a magyar beszédet tájszólások nélkül, hogy ez a későbbiekben ne

tudjon gátat szabni az Ábellel való társalgásnak. Szomorúan és fájdalmasan teltek a mindennapjai. Rengeteget sírt és kesergett, de próbálta nem kimutatni, hogy mennyire meg van törve. Szívét egyre jobban nyomta az esküvő napjának rohamos közeledte. Jövő hét kedd. Már az öngyilkosság gondolata is kavargott fejében. De tudta, ha megöli magát, azzal családjá ismét veszélybe kerül.

Ceaușescu elbukott, kitört a román forradalom, Andreit elfogták. Miután már semmi sem gátolhatta meg Noémit a határátkelésben, nem kellett félnie egy aljas talpnyaló zsarolásától, Magyarországra ment. A meglepetés erejével érkezett, gondolta, meglepi szerelmét, bár félt a visszautasítástól, de hitt az igaz szerelem és a megbocsátás erejében. Mivel tudta, hogy Ábel egy vállalkozást üzemeltet, és tisztában volt a vállalat nevével, könnyen megtalálta. A fiú, aki időközben kész férfivá nőtte ki magát, csak merev jégoszlopként bámult egykori kedvesére.

– Képzeld, elfogták Andreit, végre ismét visszanyertem tényleges szabadságomat. Már olyan rég nem láthattalak, így gondoltam, megleplek – oly őszinte öröm sugárzott arcáról, melyet csak kisgyermeken szokás látni.

– Sikerült. Tényleg megleptél – szólt Ábel baljósuló hangon. – Inkább sétáljunk egyet, ez nem idevaló téma.

– Rendben van. Csak nincs valami baj? – az öröm olyan gyorsan szállt tova, hogy már legapróbb nyomait sem lehetett felfedezni a lányon.

Egészen a Duna-partig sétáltak, majd helyet foglaltak egy padon, ahonnet mesés volt a kilátás, és lehetett nézni, amíg a szem csak ellátott.

– Nagyon hiányoztál, Noémi, őszintén. Igazán történhetett volna ez az egész változás pár hónappal előbb – a lány csak riadt pillantással reagált a hallottakra. – Te voltál és vagy még ebben a pillanatban is az igaz és örök szerelmem, de sajnos én is bele lettem kényszerítve egy nagyon igazságtalan alkuba. Eladósodtunk családostul, és csak egy út volt, amely megmenthetett bennünket: az érdekházasság. – Noémi csak holtápadtan ült, és hallgatta a fiú monológiát. Érzelmek kavalkádja járta át a pillanatok alatt apró darabokra széthulló szívét. Fájdalom, kín és bánat. A legmélyebben egy kis örömet is érzett, hiszen szerelme elkerülte a családi csődöt, és életben volt, ennél nem lehetett fontosabb. Ennek ellenére képtelen volt beletörődni, hogy ezért szenvedtek annyit mindketten, hogy csak egy karnyújtásnyira üljenek egymástól, de mégis egy örökkévalóság válassza el őket. A határtalan, mindent elsöprő szerelem csupán egy ideológia lett számára, éppúgy, mint néhai kedvesének egykoron a határtalan szavak...

**EGY NYELVET
BESZÉLÜNK?**

VÉLEKEDÉSEK A MAGYAR NYELV(JÁRÁSOK) HELYZETÉRŐL

[...] Véleményem szerint jó lenne, ha jobban megismerhetnénk egymás beszédét, szóhasználatát és kultúráját. Megtanulni nyilván nincs értelme, hisz ugyanarról a nyelvről beszélünk. Megismerni viszont mindenképpen érdekes, gazdagítja anyanyelvi ismereteinket. Iskolai keretek között tanulhatnánk más nyelvjárásokról például olvasmányok segítségével. Ennél sokkal izgalmasabb azonban élőben megtapasztalni a hasonlóságokat és különbségeket. A kirándulások, látogatások a határon túli magyar területekre hatalmas élményt jelentenek mind a határainkon belül, mind a határainkon kívül élő diákoknak, és az összetartozás érzésének legjobb megerősítői lehetnek. A személyes élményeket az olvasmányélmények csak tovább erősítik.

A címben feltett kérdésre válaszolva: igen, egy nyelvet beszélünk, csak annak különböző változatait. Nem vagyunk messzebb egymástól, mint az országhatáron belül élő, de esetleg más nyelvjárást beszélő társaink. Remélem, lesz még lehetőségem magyarul lakta területekre eljutni.

Ámon Leila

[...] A magyar kisebbség tagjaként tudom, milyen fontos az anyanyelvem továbbadása, fejlesztése, a mindennapi életben való használata. [...] Az évek során „kioktatták” belőlünk a nyelvjárást, mondván hogy erre semmi okunk büszkének lenni. Szerintem az volt gyerekkorom legnagyobb csalódása, amikor rám szóltak, ha kedvenc szavaim, kifejezéseim használtam. Ezért az évek során berögzült, hogy ha egy tájszólást használó személyt hallok, első gondolatom az, hogy vajon miért beszél így, miért jó ez neki. Pedig arra kellene gondoljak, hogy de jó neki, milyen szerencsés, hogy a közössége megőrizte az egyedi beszédmodjukat.

[...] Felmerül egy kérdés: Mindez nem nehezíti-e meg a kommunikációt a magyarországiakkal? Nem. Miért is tenné? Mindkét beszélő fél magyar, nincs olyan, hogy nehéz legyen, vagy ne értsék meg egymást. [...] Jó ötletnek tartanám, hogyha az iskolában szereznénk egymásról egy bizonyos fokú alapismeretet, mert sokszor szóba kerül egy adott tájegység, és az emberek nagy része nem tudja, hol található, egyáltalán kik élnek ott. Mindenki ismeri a székelyeket vagy matyókat, de hányan ismerik a szilágyságaiakat, barkókat, nyírségieket? Ennek a sok magyarnak mind más az anyanyelvhasználata, és ez így van rendjén.

Cseh Krisztina

[...] Több nyelvjárást is ismerünk jelenleg: szám szerint 10-et különböztetünk meg, azonban ez a szám növekedhet és csökkenhet is, az idő függvényében. Ennek oka történelmünk páratlansága. Nincs a világon még egy olyan ország, mely átélt volna megannyi dicsőséget, elnyomást, háborút és nélkülözést, mint

drága otthonunk, de ami pontot tett az i-re, az Trianon. 1920 egy megosztó év volt számunkra. Országunk 2/3-át elvesztettük, ezáltal több millió ember került át idegen országok és kultúrák keze alá. Így alakult ki például a mezőségi, avagy székely régió (ezek nagyobb múltra is tekintenek). Ennek jellegzetessége, hogy itt inkább a szófűzés az, ami különleges, valamint az „és” kötőszót helyettesítő „s” betű (ezt én magam is előszeretettel alkalmazom különleges, klasszikus hangzása miatt).

Összességében számtalan, de megannyi tényező hatására alakultak ki nyelvjárások, azonban egy közös: mindnek az alapja a magyar nyelv. Ezért is gondolom azt, hogy nemzetségünk összetartozó, akármennyire is távol legyen a 0 kőtől, illetve bármennyire is térjen el a járása az eredő nyelvtől. Ez alapvetően, elméleti szinten nehezíti a beszédértést bármely két régió között, de személyes tapasztalataim, illetve élményeim alapján azt mondhatom, hogy egészében nagy változásokat nem tapasztalhatunk. Itt természetesen a köznyelvre reflektálok; a képzőművészet területén gyakrabban vélhetünk fel nagyobb eltéréseket (Véleményem szerint ez a „porból arany” elv szerint érvényesül, de semmiféleképpen nem bántó vagy sértő szándékkal). [...]

Csobai Gergő

[...] Nekem miért lenne szükségem arra, hogy más magyar nyelvvaltozatot beszélő közösségek nyelvhasználatát megismerjem? Azért, mert én is magyar vagyok. Sok ember a táj szépsége miatt megy kirándulni a szomszédos országokba. Én azért megyek, hogy megismerjem, hogy az ott élők számára mit jelent

magyarnak lenni. Azért lenne fontos ezeket az elfeledett, nem használt szavakat megtanulni, megismerni, mert vannak olyanok, amelyek már csak bizonyos településeken vannak jelen, ott értik csak őket. Az ott lakók ettől érzik magukat magyarnak. Ha ők meghalnak, velük hal a szó, és a szóval együtt a magyarság egy része is. A mai generációk a határainkon belül nem is ismerhetik ezeket a szavakat. Fontos lenne, hogy tanítsák meg nekünk is ezeket a szavakat. Akár a nyelvtanórák keretein belül, akár az idősektől legyenek tanulhatók, akár az internetről.

A mai globalizálódó világban, amikor mindenkit egyformára próbál „szabni” az élet, még jobban oda kell figyelni Tolnai Vilmos gondolatára: „Vedd el a nemzet nyelvét, s a nemzet megszűnt az lenni, ami volt: nyom nélkül elenyézik, beleolvad, belehal az őt környező népek tengerébe.”

Ez velünk, magyarokkal nem történhet meg, mert ha megismerjük egymás szókincsét, megőrizzük és használjuk, örökké élni fog nemzetünk.

Dósa Kincső

[...] Az itt beszélt magyar és a határon túli magyar közötti különbségek eredete a régmúltba nyúlik vissza, egészen a trianoni békeszerződésig, amikor is országunk jelentős részét leszakították tőlünk, így számos, nyelvünket beszélő ember rákényszerült az idők során a környező területek lakosainak nyelvezetéhez való adaptációra.

[...] [Nyelvünknek] akárhány variánsa is legyen, akármennyire is különbözzék kiejtésünk, és akármennyire is szét lettünk

egymástól szakítva, úgy vélem, ez az egy minden magyart összeköt szerte a világon: a nyelv, melyet mindnyájan beszélünk.

[...] Ezenfelül érdekesnek találom a környező országokban élő magyar társadalmak történelmét, mégis oly keveset tanulunk róluk az iskolákban, ezen úgyszintén változtathatnánk. Ezek olyan kulturális témák, amelyeket kár lenne kihagyni az edukációból. Megtanulni többet magunkról és helyzetünkről, szerintem, elengedhetetlen dolog. Olyan érdekes és egyedi kultúránk van, amelyre olyannyira büszke vagyok, és remélem, a jövő generációi is sokat fognak még tanulni ezekről.

A történelem során oly sok fájdalmat éltünk át, ennek ellenére még mindig nem felejtettük el magyarságunkat, még mindig itt vagyunk [...] Lelkünk egy, és mindig össze fogunk tartani.

Gottlieb Henriett

[...] Szerintem a környező országokban élő magyarok azért használnak más szavakat ugyanolyan jelentésű dolgokra, mert a körülöttük élő nemzetektől rájuk ragadt néhány szó. Az is lehet az oka, hogy amikor 1920. június 4-én elcsatolták a területeket, akkor be kellett illeszkedniük a többi ember nyelvhasználatába. Az Erdélyben élő magyaroknak például a román nyelvhez kellett alkalmazkodniuk. Így a boltokban, iskolákban is máshogy kommunikálnak, mint Magyarországon. Ez szerintem kicsit megnehezíti a magyarországiak számára a megértést.[...] De lehet, hogy ugyanígy történe akkor is, ha egy külföldi magyar jönne vissza Magyarországra.

Azokat a hosszabb ideje külföldön élő magyarokat is fontos megemlíteni, akik olyan országban élnek, ahol nincs lehetőségük

magyarul beszélni. Ők gyakran számolnak be arról, hogy időnként nem jutnak eszükbe bizonyos magyar szavak. Sőt, néha a magyar mondatba bekerül egy-két idegen szó is úgy, hogy észre sem veszik. [...]

Nem szabad arról sem megfeledkeznünk, hogy hazánkban is vannak olyan területek, ahol más a nyelvjárás, mint a megszokott. [...] Szerintem szükség lenne rá, hogy fejlesszük az anyanyelvi tudásunkat. Így nemcsak megkönnyítenénk a saját helyzetünket és másokét is, hanem bővíthetnénk a szókincsünket is. Ha lennének Magyarországon különböző [ti. különböző nyelvváltozatokat használó – a szerk.] beszélőközösségek, akkor meg lehetne tanulni egymás nyelvjárását, különleges szavait és kifejezéseit. [...]

Ollári Emma

[...] A határon túli magyarok területeken beszélt magyarban tapasztalataim szerint a szókincsbeli különbségek a legészrevehetőbbek, feltételezem, hogy mindenhol az adott ország szavai kerültek be valamennyire a nyelvbe. Ha két különböző nyelvet beszélő népcsoport együtt él, akkor elkerülhetetlen, hogy ne használnak egymásra, ne befolyásolják egymás nyelvhasználatát. Az ismerősöm, akivel felvettem a kapcsolatot, arról számolt be, hogy sokszor használnak román szavakat, kifejezéseket, mert rövidebbek, könnyebben kiejthetőek, mint a magyar változat [...] Személy szerint én rendkívül érdekesnek tartom a magyar dialektusokat, szívesen foglalkoznék velük nyelvtanóra keretében is. Számomra meglepő volt, amikor először talákoztam a zárt e hanggal (ë), az pedig még inkább, hogy vannak szabályszerűségek is, hogy hol

jelenik meg. Azonban egy olyan dialektust elsajátítani, amelyet nem beszélnek a környezetünkben, van olyan nehéz, mint egy idegen nyelv megtanulása, amelyre az így is sok tananyag mellett biztos, hogy nincs idő heti egy nyelvtanórában. [...] Főként szó-kincs-bővítő feladatok formájában tudok elképzelni egy bevezetést a nyelvjárásokba, (fogok is egy ilyen kiselőadást tartani az osztályomnak,) és akit jobban érdekel, utána tud nézni részletekért: az interneten vagy a könyvtárban, azt gondolom, hogy vannak jó források. Azt mindenképpen fontosnak tartom hangsúlyozni ezen az órán, hogy ne üzzünk gúnyt a különböző nyelvjárásokból, mert könnyen elősegítheti az eltűnésüket [...]

A fő kérdésre visszatérve: egy nyelvet beszélünk? A válaszom az, hogy igen. Sokszor szokták a nyelvet egy sakkjátékhoz hasonlítani. Én úgy fogalmaznám meg a nyelvjárásokra vonatkozó részét, hogy bár meg van írva egy forgatókönyv, hogy milyen lépésre hogyan érdemes reagálni, de úgy is szép a győzelem, ha eltérünk a sztenderdtől.

Tóth Balázs

TÁJSZÓJEGYZÉK

A következőkben közölt tájszójegyzéket a pályázók által be-
küldött gyűjtés egyes kifejezései alkotják. Minden szócikk a
tájszóval kezdődik, az eredeti kiejtést mutatva. Ezt követi a cím-
szó szófaji meghatározásának rövidítése és a köznyelvi jelentése.
A szavak negyedik komponense a példamondat, ahol a szócikk
az eredeti kontextusában figyelhető meg. Azoknál a kifejezé-
seknél, ahol a pályázók nem saját, hanem az egyes adatbázisok
példamondatait közölték, a szócikk végén jelölve megtalálható
a példamondat eredeti forrása is. Végül a gyűjtés helye és a
gyűjtő neve jelenik meg, amint az az alábbi szócikkszerkezetet és
-tipográfiát mutató képleten is látszik:

tájszó szófaj rövidítés *Példamondat*. Gyűjtés helye | Gyűjtő

Rövidítések

<i>i</i>	ige
<i>fn</i>	főnév
<i>mn</i>	melléknév
<i>hsz</i>	határozószó

álkapca fn. állkapocs *Az embereknek van álkapcuk.* Erdély, Románia | Gál Kincső

áporkodik i. kakaskodik *Okos kérdés volt, s én is valóságosan akartam válaszolni rá. Azt mondtam tehát, hogy nemigen szokott eszembe jutni, mivel annak az embernek a halálában részes nem voltam. S egyébként pedig, az avar be is földte vas-tagon, mert hiszen azóta már a tizennegyedik ősz is itt van. De hát most eszembe jutott, mert jelenleg is áporkodik a világ.* Erdély, Románia | Farkas-Schüller Boglárka | <https://szekely-magyar.transindex.ro/> Tamási Áron: Szirom és Boly.

almabüzü fn. kamilla *A rét teli volt almabüzüvel.* Erdély, Románia | Dósa Kincső

ambulanta fn. mentőautó/járóbeteg-ellátás *Ki kellett hívni az ambulántát, mert magas volt a lázam.* Vajdaság, Szerbia | Ámon Leila

ágy fn. nagybácsi felesége *Az én ágyom kemencében süt kenyéret.* Erdély, Románia | Gottlieb Henriett

anyatárs fn. nászasszony *Az anyatársak és az apatársak nagyon boldogok az esküvőn.* Erdély, Románia | Gál Kincső

apatárs fn. nász *Az anyatársak és az apatársak nagyon boldogok az esküvőn.* Erdély, Románia | Gál Kincső

árdéj fn. zöld édespaprika *Még javában beszélgettünk, mikor az édesanya egy tálcán egészséges falusi reggelivel vendégtelt meg bennünket a zöld fűvön: házikenyér, zöldhagyma, árdéj, szalonna, főtt tojás, meg egy-egy kupica kisüsti, amit egymás egészségére és a megismerkedésünk örömére felhajtottunk.* Erdély, Románia | Tóth Balázs | forrás: www.transycan.net

- árté** mn. derék, jóvágású *Nagyon árté az a férfi.* Erdély, Románia
| Ollári Emma
- babbás** mn. csinos *Annyira babbás vagy!* Erdély, Románia | Ollári Emma
- Babba Mária** fn. (felkiáltásként) Szűz Mária! *Babba Mária, süllög a víz!* Erdély, Románia | Trixler Zsófia
- badminton** fn. tollaslabda *A badminton egy olimpiai sportág.* Vajdaság, Szerbia | Ámon Leila
- bandaszka** fn. marmonkanna *Bandaszkába hordja a vizet.* Felvidék, Szlovákia | Cseh Krisztina
- batri (battéria)** fn. elem Új batrit kellett vásárolnunk, mert a régi lemerült a távirányítóban. Vajdaság, Szerbia | Ámon Leila
- batyu** fn. ruha *Terítsd ki a batyut!* Kárpátalja, Ukrajna | Mándi Emília
- becé** fn. tehén *Olyan jó tejet adott a becé, hogy az egész falu csudájára járt.* Felvidék, Szlovákia | Bazsó Krisztián
- bédöböcsköl** i. benyomogat (valamit valamibe) *Az öreg bácsi bédöböcsköli a zsákba a régi dolgait.* Erdély, Románia | Dósa Kincső
- beléfokoz** i. belefűzi a cérnát a tübe *A varrónő beléfokoz, hogy elkezdhesse a varrást.* Erdély, Románia | Gál Kincső
- berbécs** fn. kos *Az esztenában berbécs es van.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- bidon** fn. öt vagy több literes flakon, esetleg műanyag hordó *A részegesek bidonból isszák a bort.* Erdély, Románia | Nyíró Szabina
- bihal** fn. bivaly *A szomszédunknak van egy bihala.* Erdély, Románia | Gál Kincső

- bingyó** fn. éretlen gyümölcs *Tavaszh végén már van a fán bingyó.* Erdély, Románia | Gál Kincső
- blokk** fn. társasház, panelház *Ebben a blokkban lakik a barátom.* Erdély, Románia | Nyíró Szabina
- bon** fn. blokk, nyugta *A vásárlás után a kasszásnő ideadta a bont.* Erdély, Románia | Nyíró Szabina
- bordel** fn. rendetlenség *De nagy itten a bordel!* Felvidék, Szlovákia | Guth József
- borkán** fn. befőttésüveg *Minden borkán teli van baracklevárral.* Erdély, Románia | Gottlieb Henriett
- borvíz** fn. ásványvíz *A vasas borvíz kotlott tojás szagú, de finom.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- bőcsködik** i. nagyképűsködik *Bőcsködnek a legények.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- bucsálódik** i. búslakodik *Ne bucsálódj már egyetlen rossz jegy miatt.* Erdély, Románia | Ollári Emma
- bugamag** fn. napraforgómag *Tegnap ettem egy kis bugamagot.* Erdély, Románia | Dósa Kincső
- bulacska** fn. zsemle *Megérkeztek az üzletbe a friss bulacsák.* Kárpátalja, Ukrajna | Mándi Emília
- burungol** i. veszekszik *A menyecske burungol az urával.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- bükfejes** mn. makacs *Nagyon бүкfejes voltál ma velem.* Erdély, Románia | Ollári Emma
- cefre** fn. serdülő lány, aki még nincs eladósorban *Édes lányom, lassan kinősz a cefre korból.* Erdély, Románia | Trixler Zsófia

- csapakölyök** fn. serdülő fiú *A csapakölykök elmentek este bandázni.* Erdély, Románia | Dósa Kincső
- cseka** fn. (emberre vonatkoztatva) disznó *Bele se merek gondolni, hogy mit tenne velünk ez a cseka.* Erdély, Románia | Trixler Zsófia
- cselenka** fn. hajpánt *A cselenka nagyon nyomta a fejét, és még a haját is leszorította.* Felvidék, Szlovákia | Bazsó Krisztián
- csihány** fn. csalán *Aluszik, mint béka a csihányban.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- csinzák/csinzsák** fn. panelház *Igaz, szerényen, de ellaktak néhány évig a csinzákban.* Felvidék, Szlovákia | Bazsó Krisztián
- csirizál** i. szalonnát süt *Átjöhetnétek szombaton csirizálni.* Felvidék, Szlovákia | Guth József
- csobán** fn. juhász. *Hol volt, hol nem volt, a jó Tündérke volt, aki teljesítette a csobán kívánságát.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf | forrás: <http://termini.nytud.hu/htonline/htllista.php?action=search>
- csurbesz** fn. szórakozás, buli *Este csurbesz nálam, remélem jössz!* Felvidék, Szlovákia | Cseh Krisztina
- csutak** fn. értéktelen szövetdarab, rongy *Csutakkal törli a cipő orrát.* Felvidék, Szlovákia | Cseh Krisztina
- csűr** fn. takarmánytároló *Ősszel a csűr megtelik takarmánnyal.* Erdély, Románia | Gottlieb Henriett
- dobigál** i. dobál *A lókötők kövekkal dobigáltak.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- drusza** fn. barát *Mi ketten nagyon jó druszák vagyunk.* Kárpátalja, Ukrajna | Mándi Emília

- ehejt** nm. itt *Ehejt van a borvíz.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- ejsze** msz. valószínűleg *Ejsze esni fog.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- elsunyik** i. elbújik *Én harmincig számolok, te meg sunnyá el addig!* Felvidék, Szlovákia | Bazsó Krisztián
- erőst** hsz. nagyon *Erőst jó időnk lesz.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- esment/esmént** hsz. ismét, újra *Esmént magyar világ jó!* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- esztena** fn. juhszállás *Az esztenán a csobán készíti az ordát.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- ficujka** fn. papírfecni *Egy ficujkára feljegyzeteltem néhány fontos gondolatot.* Erdély, Románia | Gottlieb Henriett
- fuszulyka** fn. bab *Az asszony fuszulykát tesz a gulyásba.* Erdély, Románia | Gottlieb Henriett
- fúrik** fn. egykerekű talicska *A munkás tolja a nehéz fúrikot.* Felvidék, Szlovákia | Cseh Krisztina
- gára** fn. vasútállomás *Meg se nézik az útlevelet, úgy megyünk át a határon, mintha bevásárolni indulnánk, azután kanyar, a busz lepakol a gáránál.* Erdély, Románia | Tóth Balázs | forrás: <http://www.kronika.ro>
- gérzsa** fn. mankó *Tegnap eltört a lábam, ezért csak gérzsával tudok járni.* Erdély, Románia | Ollári Emma
- gogos** fn. paradicsompaprika *A zakuszka gogossal a legfinomabb.* Erdély, Románia | Gottlieb Henriett
- görrent** i. rőfög (a sertés) *Reggel a sertések görrentésére keltem fel.*

Erdély, Románia | Dósa Kincső

gruja fn. burgonya *Édesanyám friss gruját főzött.* Felvidék, Szlovákia | Cseh Krisztina

hajtási fn. jogosítvány *Nem lehet hajtásim, ugyanis még túl fiatal vagyok.* Erdély, Románia | Gottlieb Henriett

hirip fn. vargánya *Az erdő teli volt hirippel.* Erdély, Románia | Dósa Kincső

ikránik i. undorodik (valamilyen ételtől) *Anna nagyon ikránik a süttőtöktől.* Erdély, Románia | Ollári Emma

immán hsz. immár *Immán Te is megérettél arra, hogy saját autód legyen.* Erdély, Románia | Farkas-Schüller Boglárka

inas fn. fiúgyermek *Megszólította a legnagyobb inast.* Felvidék, Szlovákia | Cseh Krisztina

kaciga fn. bukósisak *Ha biciklizni mész, ne felejtsd el felvenni a kacigát!* Vajdaság, Szerbia | Ámon Leila

kalafinta fn. nyakleves *A legények kujakolás közben jó pár kalafintát osztottak ki.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf

kallincs fn. kilincs *Keze már a kallincson volt, hogy távozzon, amikor meggondolta magát.* Felvidék, Szlovákia | Bazsó Krisztián

kalonka fn. hangfal *Nagyon hangosan szól a kalonka. Húzd lejjebb!* Kárpátalja, Ukrajna | Mándi Emília

katyó fn. szilvalekvár (néhol: főtt szilva) *A gyermek katyós kenyéret eszik.* Erdély, Románia | Gál Kincső

kerceg i. csikorog *A szekérnek kerceg a hátsó kereke.* Erdély, Románia | Dósa Kincső

kujakolás fn. öklözés *A legények kujakolás közben jó pár kalafintát osztottak ki.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf

- kofola** fn. Szlovákiában és Csehországban jellegzetes üdítőital
Olyan meleg van, hogy egy ültő helyemben megiszok egy fél liter kofolát. Felvidék, Szlovákia | Guth József
- könyvecske** fn. tajkártya, betegkönyv *Ha orvoshoz megyek, viszem magammal a könyvecskémet.* Vajdaság, Szerbia | Ámon Leila
- kredenc** fn. konyhai tároló- és tálalószekrény *Ott van a konyhában, a kredencen.* Felvidék, Szlovákia | Guth József
- lapító** fn. vágódeszka *A lapítón vágom a vörös hagymát.* Erdély, Románia | Gál Kincső
- laska** fn. szárasztészta *A spagettihez a laskát forró vízbe kell rakni.* Erdély, Románia | Gál Kincső
- lajbi** fn. mellény *Kincsem, vedd fel a lajbidat, meg fogsz fázni!* Erdély, Románia | Gottlieb Henriett
- ler** fn. sütő *A sütéshez 180 fokra melegítse elő a lert.* Erdély, Románia | Nyíró Szabina
- lik** fn. lyuk *Akkora lik van a zoknimon, hogy kilátszik a lábujjam is.* Erdély, Románia | Farkas-Schüller Boglárka
- locsadék** fn. rossz, híg étel *Ma a menzán locsadék volt az ebéd.* Erdély, Románia | Ollári Emma
- löff** fn. pofonvágás *Öregapámtól löfföt kaptam.* Románia, Erdély | Babucs Ádám Kristóf
- majica** fn. ing *Mielőtt felvennéd, vasald ki a majicád!* Vajdaság, Szerbia | Ámon Leila
- majszos** mn. maszatos *Ebéd után majszos ábrázattal távozott az asztaltól.* Felvidék, Szlovákia | Bazsó Krisztián
- málé** fn. kukorica *A kertben már megérett a málé.* Kárpátalja, Ukrajna | Mándi Emília

- málna** fn. üdítőital *Iszol egy sárga málnát, vagy inkább kofolát kérsz?* Felvidék, Szlovákia | Guth József
- mánus** fn. az óra mutatója *A mánus mutatja az időt.* Erdély, Románia | Dósa Kincső
- másavíz** fn. magzatvíz *Az édesanyának elfolyt a másavíze.* Erdély, Románia | Dósa Kincső
- megmecskén** i. lerészegedik *A szomszéd bácsi megmecskent.* Erdély, Románia | Dósa Kincső
- murok** fn. sárgarépa *A vasárnapi húslevesbe mindig kerül murok.* Erdély, Románia | Gottlieb Henriett
- orda** fn. édes, sajtyszerű termék. *Az újoncok azonnal megálltak az első esztenánál. Zsákmányra éhesen vetették magukat sajtra, ordára. Mi, akik már a Csukás-hegységben a Tálás esztenánál jóllaktunk ordával, már nem igazán lelkesedtünk érte.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf | forrás: <http://termini.nytud.hu/htonline/htlista.php?action=search>
- pad** fn. padlás *Lehozta a padról a kolbászt.* Felvidék, Szlovákia | Cseh Krisztina
- pánkó** fn. fánk *Megettem egy pánkót.* Erdély, Románia | Dósa Kincső
- pasztelin** fn. gyurma *Kézimunkaórán az elsősök pasztelinnel dolgoznak.* Erdély, Románia | Tóth Balázs | forrás: <http://termini.nytud.hu/htonline/htlista.php?action=browse>
- peccs** fn. csipkebogyó *A szüleim sokat dolgoztak: 30 borkán peccsdzsemet főztek.* Erdély, Románia | Nyíró Szabina
- pesztrál** i. dajkál, gondoz *A fiú pesztrálja a kishúgát.* Erdély, Románia | Trixler Zsófia

- pilisznyes** mn. penészes *A pilisznyes kenyeret mindig kidobják az udvarra a tyúkoknak.* Felvidék, Szlovákia | Bazsó Krisztián
- pimpimpálé** fn. gyermekláncfű *A pimpimpálénak nem csak virága, de gyökere is gyógyító hatású.* Felvidék, Szlovákia | Bazsó Krisztián
- piszu** fn. macska *A piszu a tornácon fekszik.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- pityóka** fn. krumpli *Idén kifejezetten sikeres volt a pityókatermés.* Erdély, Románia | Gottlieb Henriett
- pix** fn. golyóstoll *Tudj'isten, miért, talán mert túl becsületes képe volt, vagy mert azt mondta, holtfáradt, s mert megígérte, hogy másnapra a pixét is használja, és egy aláírás erejéig visszatér, ők meg mások szerint is túl naivan bíznak az emberekben, elengedték.* Erdély, Románia | Tóth Balázs | forrás: www.hhrf.org
- potyol** i. klopfol *A rántott húshoz a húst ki kell potyolni.* Erdély, Románia | Gál Kincső
- pricep** fn. utánfutó *Vettem egy pricepet a traktorhoz, hogy tudjak szénát hordani.* Kárpátalja, Ukrajna | Mándi Emília
- pufulec** fn. kukoricapehely *A földrajzi elhelyezkedéstől a gasztronómiai specialitásokon, hagyományos ízeken keresztül a híres emberekig 5 kérdést kellett megválaszolniuk a résztvevőknek, a helyes válaszadók pedig egy zacskó pufulecet nyerhettek.* Erdély, Románia | Tóth Balázs | forrás www.transindex.ro
- punga** fn. zacskó *Sokáig néztem, amint ott álldogál, kezében ny-lonszatyor, az a bizonyos punga.* Erdély, Románia | Tóth Balázs | forrás: www.transindex.ro

- puszli** fn. mellény *Nagyon hideg van kint. Vedd föl a puszlit!* Kárpátalja, Ukrajna | Mándi Emília
- púja** fn. gyerek *Vidd el a púját oviba.* Kárpátalja, Ukrajna | Mándi Emília
- rekomé** fn. kanapé *Leülök a rekoméra, és pihenek kicsit.* Kárpátalja, Ukrajna | Mándi Emília
- rétolya** fn. létra *Leestem a rétolyáról, és eltörtem a lábam.* Kárpátalja, Ukrajna | Mándi Emília
- rocska** fn. vödör *Hozz egy rocska vizet!* Felvidék, Szlovákia | Cseh Krisztina
- salopéta** fn. munkásnadrág, munkaruha *A vízvezeték-szerelők salopétát viselnek munka közben.* Erdély, Románia | Nyíró Szabina
- sárgicska** fn. gyermekláncfű *Anya! Szedtem neked sárgicskát!* Felvidék, Szlovákia | Guth József
- seggvakaró** fn. csipkebogyó(tea) *A szavak határtalanságába vett elmélete rögtön szertefoszlott, amikor a vendéglátói seggvakaróval kínálták, amelynek hallatán tágra nyílt szemekkel, értetlenül és kissé ijedten nézett házigazdájára.* Erdély, Románia | Trixler Zsófia
- sirittő** fn. nyújtófa *A sütemény tésztáját sirittővel nyújtjuk ki.* Erdély, Románia | Gál Kincső
- siska** fn. frufru *A lány siskát vágatott magának.* Vajdaság, Szerbia | Ámon Leila
- stekker** fn. konnektor *A mosógép a stekkerből kapja az áramot.* Erdély, Románia | Nyíró Szabina
- surc** fn. kötény *Surcot férfiak és nők egyaránt viselhettek.* Felvidék, Szlovákia | Cseh Krisztina

- süső** fn. kapucni *Tedd fel a süsődet, mert fúj a szél!* Felvidék, Szlovákia | Guth József
- szájprém** fn. ajak Szeretném, ha utoljára érinthetné szájprémem a tiédet. Erdély, Románia | Trixler Zsófia
- szemafor** fn. közúti jelzőlámpa, közlekedési lámpa *Amikor a szemafor pirosra vált, akkor vonatérkezésre kell számítani.* Vajdaság, Szerbia | Ámon Leila
- szeplet** i. kapkod *Ne szepless!* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- szerre** hsz. nem egyszerre, külön-külön *Szerre jött.* Erdély, Románia | Nyíró Szabina
- szétpall** i. szétver valakik között *A szomszéd faluban szétpalltak a legínyek közt.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- szokk** fn. szörp, üdítőital *A kedvenc italom a málnás szokk.* Vajdaság, Szerbia | Ámon Leila
- szökőkötő** fn. ugrókötél *A fiúk szökőkötőznek az udvarban.* Erdély, Románia | Dósa Kincső
- süllög** i. forr (a víz) *A víz már süllög a tűzhelyen.* Erdély, Románia | Trixler Zsófia
- tetentók** mn. ügyetlen *A tetentók Jani bójárt az állatokhoz.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- tészta** fn. sütemény *Tegnap nagyon finom tejszínhabos tésztát ettem a cukrászdában.* Erdély, Románia | Nyíró Szabina
- toplászás** i. taplógombaszedés *Mócsi bá toplászni ment.* Erdély, Románia | Babucs Ádám Kristóf
- törökبúza** fn. kukorica *Gyergyósomafalvában már aratják a törökبúzát, ti meg itt lopjátok a napot!* Erdély, Románia | Nyíró Szabina

tyepláki fn. tréningruha, mackóruha *Beöltöztünk tyeplákiba, hogy civilnek nézzenek minket.* Felvidék, Szlovákia | Bazsó Krisztián

vinetta fn. padlizsán *Az egyik nagy ketchupgyártó felmérést készített a gyermekek körében arról, melyik zöldséget utálják: az aranyérmes a vinetta lett. Kiderült az is, hogy a kicsik nem lelkesednek a kelbimbóért, és harmadsorban a zellert sem állhatják.* Erdély, Románia | Tóth Balázs | forrás: www.transindex.ro

zakuszka fn. paprikából és padlizsánból (vagy más zöldségből) készített krém, melyet rendszerint kenyérré kenve fogyasztanak *Bár úgy tartjuk, örmény eredetű, de tipikusan erdélyi étel a zakuszka, ehhez hasonló zöldségkrém számtalan nemzet konyhájában megtalálható, sok helyen még a neve is ugyanez. De melyik a hagyományos erdélyi zakuszka?* | Erdély, Románia | Gottleib Henriett | forrás: <http://termini.nytud.hu/htonline/hllista.php?action=search>

zsmigavac fn. irányjelző *Az autó a zsmigavaccal jelezte kanyarodási szándékát.* Vajdaság, Szerbia | Ámon Leila

A kötetet a Magyarságkutató Intézet adta ki.

Postacím: 1014 Budapest, Úri utca 54–56.

Web: mki.gov.hu

Email: kiado@mki.gov.hu

Felelős kiadó: Horváth-Lugossy Gábor, a Magyarságkutató Intézet főigazgatója

Felelős szerkesztő: Virág István

Borítóterv, műszaki szerkesztés: Tóth Gábor, Tóth Mihály

Nyomás és kötés: OOK-PRESS Nyomda, Veszprém, ookpress.hu

ANYANYELVÜNK ÉS MAGYARSÁGUNK – HATÁRTALAN SZAVAINK

Kötetünk a Magyarságkutató Intézet (MKI) Nyelvtervezési Kutatóközpontja által hirdetett *Anyanyelvünk és magyarságunk – Határtalan szavaink* című pályázatra beérkezett munkákba enged betekintést. A felhívás 11–19 éves megszólítottjai lehetőséget kaptak arra, hogy a Trianon-émlékév és A magyar nyelv napja alkalmából elgondolkodjanak a hazai és határon túli nyelvhasználat alakulásáról, használati köréről, jelenkori állapotáról, rámutatva ezáltal az anyanyelv önazonosságban és közösségi létben betöltött szerepére.

A füzet három fő részre tagolódik. Az első fejezet válogatott irodalmi pályamunkákat tartalmaz. A kötet második része a tudományos kategóriában beérkezett reflexiókból közöl szemelvényeket. A tájszójegyzék a pályázók által gyűjtött, az adott magyarlakta Kárpát-medencei régióra jellemző kifejezéseket tartalmazza.

Kötetünket ajánljuk mindazoknak, akiket a pályázat által felvetett kérdések és a pályázók által megfogalmazott válaszok gondolkodásra sarkallnak.

9 786156 117199 >